

Списание за екология и горско стопанство

ГОРА

8/2012

STIHL[®]
www.stihl.bg

www.gorabg-magazine.info

STIHL MS 261 - мечтата на професионалистите в гората

STIHL MS 261, наследникът на доказалия се в практиката бензинов трион MS 260, е вече тук! С MS 261 професионалната работа в гората е по-ефективна и по-комфортна. Оборудван с мощния двигател 2-MIX с принцип на продухване, този модел убеждава с висока мощност, съчетана с грижа за околната среда. Антивибрационната система, дълготрайната фил-

трираща система с 5 пъти по-дълъг живот на въздушния филтър, както и безопасните срещу изгубване гайки на капака на водещото колело, са само част от елементите на богатото му оборудване. Посетете най-близкия дилър на STIHL и ще се убедите сами, че моделът MS 261 е мечтаният моторен трион на всеки, работещ в гората.

Още промени

Това лято бе не само горещо, а продължително горещо. Българските гори горяха и вероятно ще продължат да горят и през есента, и в началото на зимата. От няколко години горските пожари бушуват не само през лятото, а и през всички годишни сезони. Това е изключително сериозна индикация за настъпила промяна на климата в посока на засушаване и природни бедствия.

Продължаващата „човешка небрежност“ при боравене с огън е тревожен знак за безотговорността на българските граждани. Но какво може да се направи, за да настъпи промяна в отношението към гората? Та нали тя ще ни спасява от неблагоприятните климатични промени и трябва да я пазим и увеличаваме.

Това лято магистрален път почти прекоси страната.

Повечето европейски държави отдавна са осигурили на своите граждани живот и придвижване по еднопосочни пътища. У нас сме свикнали - и в пряк, и в преносен смисъл, да се движим и живеем в насрещно движение. С повишено внимание, напрегнати, при некоректни изпреварвания, задръствания, липса на взаимно уважение.

Че ни трябват магистрали, трябват ни. Но дори и да ги направим, как ще отвикнем от живота си в насрещно движение?

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@iag.bg
bbgospod@yahoo.com

Редактори:
СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg
(Водещ на броя)

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg

Технически редактор:
инж. ВАНЯ КИСЬОВА-ИЛИЕВА
vaniakisiova@abv.bg

Предпечат:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:
ЙОРДАН ДАМЯНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 988-86-42;
тел./факс: 988-04-15.
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg

ВІС ТТВВВГ22
ІВАН ВГ39 ТТВВ 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.
Печатни коли 4. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнисан за печат на
14.09.2012 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.
Отделен брой - 3.00 лева.
Отпечатано - „Фатум“ ООД

В броя

2 Темата: Има ли бъдеще човешката небрежност?

6 Гореща точка: Въпросите на пожара в „Бистришко бранище“

9 Огнена хронология

13 Гори и екология: Необходими са разумни действия

16 Общински гори: Управление на общинските гори: правомощия, задължения и отговорности

18 Основната цел е постигната

18 Информация: Открит офис на РДГ - Варна, в Долни чифлик

19 Семинар: Да запазим дъба по Черноморието

20 Фестивали: Алтернативи за по-зелено утре

21 Новини от природните паркове

22 Денят на река Дунав

22 Нови книги

23 Гори и партньорски проекти: 90 000 фиданки залесени в четири природни парка

24 Пътепис: Атон - градината на Богородица

На корицата
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

CONTENTS

2 The topic: Is there a future for human negligence?

6 Hot spot: The questions for the fire in Bistrishko branishte reserve

9 Fire chronology

13 Forests and Ecology: Reasonable acts are necessary

16 Municipal Forests: Management of the municipal forests: the powers, duties and responsibilities

18 The main target is achieved

18 Information: An office of Regional Forest Directorate - Varna, in Dolni chiflik was opened

19 Seminar: To keep the Black Sea oak

20 Festivals: Alternatives for a green tomorrow

21 News from nature parks

22 The Danube Day

22 New books

23 Forests and partnership projects: 90.000 saplings planted in four nature parks

24 Travel Notes: Athos - Garden of Mother of God

Подробна информация за дейността на Изпълнителната агенция по горите може да намерите на Интернет адрес www.iag.bg

Има ли бъдеще човешката небрежност?

◆ Доскоро поддържахме рубриката „За лято без пожари“, днес вече таим надежди за пролет, лято и есен без пожари

През това лято темата за пожари в горите буйно се разгоря. Общественият и медийният интерес бяха провокирани от незначително как запалената суха и паднала дървесина във Витошкия резерват „Бистришко бранище“, която горя в началото на юли. Впоследствие горещините и сушата, съчетани с неизменната човешка небрежност, поддържаха почти всекидневно темата. На пресконференция за пожарите на 19 юли министърът на земеделието и храните съобщи, че от началото на годината в страната са станали 306 горски пожара, със засегната площ 20 400 дка, като 70 % от тях са предизвикани от човешка небрежност.

Историята на интензивното и мащабното опожаряване на българската гора започва на 20 август 1999 г. от землището на с. Черепово в Сакар. Клечка от кибрит, грасната от 13-годишно пастурче, подпали суха трева. Четиридесетградусовата жега, над двумесечната суша и вятърът превърнаха запалването в Ага на Сакар. За три гена изгоряха 51 317 дка горски площи и над 302 000 м³ стояща дървесина. Експерти изчислиха екологичните щети: нарушени са местообитанията на 15 благородни елена, 28 лопатара, 113 сърни, 107 диви свине, 261 заека, 708 фазана, 1278 яребици, 96 кеклика. Унищожени са площи, от които се събират около 15 270 кг жълт кантарион и 800 кг гъби. Тогава един от горските надзиратели - Дилчо Караменов, съкрушено сподели: „Тридесет години работих в горите, залесил съм над 10 000 дка край с. Изворово. Днес огънят почти ги

унищожил!“.

Цифрите от Сакарския пожар бяха непривични за лесовъдската гилдия, която дотогава не бе допускала по-голям единичен пожар от неколкостотин декара, а за върхове или изцяло изгорели гори почти не можеше да става дума. Статистиката бе предимно за горял горски фонд, в който преобладават площи с шубраци, гори за реконструкция, ливади.

Така например за периода 1987-1990 г. в горите на страната са регистрирани 487 пожара в 23 165 дка горски фонд.

През 1991 г. пожарите са 73, а горялата площ е 5110 декара.

През 1992 г. те достигат 602 броя (най-много за изминалите 40 години), като засегнатите площи от горския фонд са 52 428 декара.

През 1993 г., в зората на демократичните промени, при горещо лято и стотици умишлени палежи, са регистрирани 1196 пожара, като горят 172 640 дка горски фонд. През 1994 г. пожарите са 667, а изгорялата площ е 141 074 декара. Умишлените палежи продължават.

През 1995 г. горската власт затяга дисциплината и засилва превантивните мероприятия и пожарите са само 114, а площта - 5496 декара.

През 1996 г. скачат на 246 броя и 21 549 декара.

През 1997 г. - 200 и 7767.

През 1998 г. - 578 и 69 672 дка опожарена площ.

През 1999 г., първата след проведената реформа в горите на България, под огъня падат 82 908 дка, при 320 пожара, които нанасят щети за над 10.8 млн. лева. Пожарът в Сакар бе първият с подоб-

Адът в Сакар през август 1999 г. постави началото на мащабното опожаряване на българските гори

на огромна горяла територия.

През 2000 г. пожарите достигат пиковата цифра 1710, а площите - 574 062 декара. Дали днес вече си спомняме огромния огнен ад, обхванал отново Сакар и териториите край Хасково, Харманли, Кърджали и Свиленград, с площ от над 74 000 декара? През тази година само за периода от 1 до 12 юли възникнаха 96 горски пожари! Реформираният горски сектор остана безсилен.

През 2001 г. - 825 пожара и 201 523 декара.

През 2002 г. - 402 и 65 136.

През 2003 г. - 452 и 50 004.

През 2004 г. - 279 и 11 509.

През 2005 г. - 241 и 14 556.

През 2006 г. - 388 и 35 149.

2007 г. завърши с 1478 пожара и 429 990 дка, от които върховите пожари обхванаха 70 335 декара. Тази година всъщност бе начална за феномена „зимни пожари“. От януари до март бяха регистрирани над 510 пожара върху площ от повече от 66 000 декара. През юли и август ситуацията придобива кризисен характер, страната прибягна и до външна помощ - руски специализиран самолет се включи в гасенето. Август на 2007 г. остави няколко села само на картата - изгарят Присадец и Филипово от Тополовградска община и Варник, Свиленградско. Стихията взема и човешки жертви. Екипът на сп. „Гора“, посетил местата на трагедията, отбеляза (бр. 9/2007 г.): „Заставаме на площада на с. Присадец и трудно осъзнаваме гледката. Изгорялото кметство с тъжно полюшващи се пред него знамена на България и Европейския съюз, стърчащи от съседния двор останки от стени, пазили някога уютна на този български дом, купчина овъглени греди в следващия двор, от който се ширва до хоризонта почернялото поле. И се питаме: какво е станало по тези земи? Без война, без бомби, танкове, оръдия или нападък те са като след сражение. Но кой е врагът, кой е добрият или лошият и каква е целта на тази война? Война срещу природата, срещу гържавата? България срещу България? Невъзможно звучи, но е факт“.

В климатично отношение 2012 г. сякаш повтаря 2008 г., за която казвахме, че лятото не бе само горещо, а продължително горещо. Първият пожар е регистриран на 5 февруари, като 2008 г. приключи с 582 горски пожара със засегнати 52 892 дка горски територии, от които 6546 дка са върховите пожари. Годините си приличат и по пожари, възникнали в труднодостъпни местности. На 3 септември 2008 г. започва да гори гора в м. Аризманица в Рила. На 9 септември огънят вече бушува на над 1500 декара. В гасенето се включват френски специализирани самолети. През същия ден само в отрязъка от 12 часа избухват 21 пожара във и край различни градове и села на гържавата. Те са добавени към цифрата от 63 действащи пожара. В Самоков е обявено бедствено положение заради пожар от 7 септември, който изпепелява 4000 дка гори. На 11 септември пожарът в Рила е овладян.

През 2009 г. пожарите са 314, горелите горски площи - 22 764 дка, от които 832 дка са върхови пожари. Отново най-честа причина за бедствията е паленето на стърнища и ливади - 109 от общия брой на пожарите, като в 70-те класифицирани като неизвестни, поне половината са със съмнения, че причината е в паленето на нежелана растителност.

През 2010 г. броят на пожарите достига 222 на територия 65 260 дка, при 29.9 % върхови. Именно през тази година се появиха късните есенни пожари. От 1 до 16 ноември възникват 99 пожара, които обхващат площ 60 000 декара.

След пожара през 1999 г. лесовете от Харманли възстановяват с кедрови и дъбови фиданки горите на Сакар

През 2011 г. пожарите са 635 върху площ 68 826 дка, при върхови - 4985 декара. Тенденцията за есенния пик се запази, гори се измести до самото начало на зимата. Прибавен към традиционния летен и раннопролетния, той оформя една не особено оптимистична картина за бъдещето на пожароопасния период за горите на България.

В крайна сметка излиза, че за около 25 години пожари бушуват върху над 1 300 000 дка горски територии. Явно в България има кой да стъкми огън за гората. Първенството гържат земеделските стопани, които продължават да палят стърнища по нивите. Към тях от няколко години се присъединиха животновъди, които па-

Пожарът край Свиленград, бушувал от 15 до 18 август 2008 г. и изпепелил над 3200 дка, започва след проявена „небрежност“ при почистване и палене на отпадъци в бадемкови насаждения

лят ливади и пасища, за осигуряване на „тучна“ паша. Те са и причината за повечето късноесенни и раннопролетни горски пожари. Така например от палене на суха трева от 28 до 30 ноември 2011 г. в района на Панаягурите горят 4100 дка, от които 1200 са горски фонд. В гасенето участват 60 горски служители и 15 горски превозни средства, 6 противопожарни автомобила и 40 пожарникари, както и няколко десетки доброволци. Цялата опожарена територия попада в екологичната мрежа „Натура 2000“, което нанася непоправими щети на биоразнообразието.

Залесяванията преобразиха Кърджалийския регион и са пример за благоприятна промяна на микроклимата

Небрежни туристи и излетници често причиняват запалвания. В зората на демокрацията собственици на гори палеха, ако не са доволни от върнатите им имоти. Имаше случаи на пожари от членове на секти, които искат да пречистят света с огън. Умишленото палене на насаждения от т.нар. гървена мафия, с цел лесни печалби, за радост поотмина. Военните при свои уче-

ния също предизвикват горски пожари. И така, знаем как могат да бъдат палени горите. Въпросът е защо се стигна дотам горските пожари да съпътстват нашето ежедневие и докога ще продължават да бъдат причинявани.

Ако проследим причините за увеличаването на пожарите и на площите изгоряла гора в един пожар трябва да отбележим, че те нараснаха особено след преструктурирането на горските стопанства през пролетта на 1999 година. Тогава държавната горска система от финансово стабилна и разполагаща с човешки и технически ресурси се обособи в държавна горска администрация без стопанска дейност. Горските работници, транспортните средства, товарните кранове, бульдозерите преминаха към горскотърговските фирми, които бяха приватизирани. Лесничействата останаха с по 20-30 служители. Получи се така, че държавата обезсили една своя много важна национална структура - горската, по отношение на охраната на горите и борбата с горските пожари. Преди това не се допускаха запалванията в горите да прераснат в опустошителни върхови пожари, защото в тогавашните горски стопанства имаше много хора и техника. За по-малко от час към мястото на гима се насочваха камиони с десетки горски работници, както и трактори, кранове и бульдозери. Ако все пак огънят обхванеше короните на дърветата, се прилагаша изпитани практики за ограничаване на фронта на пожара, а чрез насрецен огън или отваряне на просеки се спираше разпространението му на по-големи площи. В много случаи противопожарните коли, ако въобще можеха да се придвижват из планините, идваха, за да намокрят тлеещата горска настилка, след като огънят вече е потушен от горските. Стопанствата помагаша на противопожарните служби за покриване на разходите за бензин и вода. Съвсем нормално бе горските да гасят пожарите в горите, като техни помощници са пожарникарите, военните, населението.

Сега цялата тежест за гасенето на горски пожари се стовари върху службите за пожарна безопасност. И чудеса от героизъм да проявяват, те просто не могат да се справят с наличната сила и техника, макар че вече и авиация се включва, което е доста скъпо гасене. Разчита се на доброволци, но това е рисковано при сложни ситуации. С последната реформа в горите и обособяването от лятото на 2011 г. на шестте държав-

Трагедията на с. Присадец - изгарят както крайселските гори, така и къщите, една от които заедно с хората вътре. Пожарът възниква в сухите полски треви

ни горски предприятия, както и възстановяването на стопанската дейност на горските стопанства, донякъде се възстановяват възможностите на горския сектор да се организира с хора и ресурси за по-ефективно противодействие на пожарите в горите. Закупените през 2009 г. специализирани противопожарни автомобили доказват своята ефективност и заедно с предприеманите превантивни мерки и влаганите средства, включително и от европейски проекти, за противопожарни мероприятия дават някаква надежда за по-благоприятни прогнози в борбата с пожарите.

Увеличаването на пожарите през първите години на демократичните промени бе провокирано и от реституцията на горите. Още през 1993 г. се доказаха сигнали, че се палят гори от бъдещи собственици. Като умислени тогава са регистрирани 55 запалвания. В даден момент се получи така, че вместо собствениците да пазят, започнаха да палят горите.

Увеличаване на пожари в горите последва именно от забраната на паленето на стърнища и ливади. Когато бе разрешено, те се палеха само след съгласуване с горската власт, като се спазваха изисквания за тяхното обезопасяване. Горските надзиратели знаеха къде и кога ще се палят. Но няма как да се разреши паленето и затова санкциите за подпалвачите трябва да станат драстични.

Увеличаването на пожарите съвпада и с глобалните климатични промени. Но това се очакваше. Още през 1986 г., когато се появиха първите по-трайни признаци на засушаване, горската наука и практика предупредиха, че идват огнени за гората години. За света 1997 г. бе пикова с невиждани пожари в Индонезия, Нова Гвинея, Австралия, Монголия, Руската федерация, Колумбия, Перу, Кения, Руанда и разбира се - Средиземноморска Европа. През юни 1998 г. в Мексико са унищожени

В гасенето на пожара в Рила през 2008 г. се включват френски специализирани самолети

над 500 000 ха гори, като човешките жертви надхвърлят 70. От тогава до сега няма година, през която в различни части на света, включително и в някои видове тропически гържовни гори, да не буцуват опустошителни пожари. И перспективата в това отношение не е оптимистична. Няма и година-две, откакто изживяме трагедиите на гърци, руснаци, испанци, италианци, португалци, американци, обхванати от огнения ад. В държавите, особено от Средиземноморския район

на Европа, пожарите след 2003 г. и особено след 2007 г., достигнаха до степен на заплаха за националната сигурност.

За увеличаване на площите изгоряла гора в България благоприятстват и масивните залесявания, направени предимно с иглолистни монокултури. Но да не забравяме, че точни тези култури спасиха земята ни от ерозия и язовирите от затлачване. Новите гори само в Източните Родопи са над 2 000 000 декара. Те превърнаха този край от полупустиния в зелен оазис и промениха положително климата в региона. Катастрофалните пороци, които свличаха планините върху села, ниви, пътища, са укротени. Но сега пожарите предизвикват екологични катастрофи. Горската наука и практика променят залесяванията, доколкото ги има, в посока на създаване на гори с по-пожароустойчиви видове, с предимство на естественото възобновяване и настаняването на местна растителност. Така например след пожара в Сакар залесяванията са с кедрови фиданки и широколистни дървесни видове. Но бъдещето на новите гори остава зависимо от необработваните земеделски площи, обрасли в треви и бурени и лесно запалими през сухите и горещи летни месеци. Те бяха в основата на опустошителния пожар през 2007 г., отнел и човешки животи.

Съгласно новия Закон за горите пожароопасният сезон за горите се обявява от областните управители. Но на терена, разбира се, са преди всичко горските служители. Осигуряват се дежурства, в „бойна“ готовност са 48-те специализирани автомобили за първоначална атака. Служителите на службите за пожарна безопасност са в постоянна готовност за действия в горите. На 11 февруари 2004 г. бе създаден Междуведомствен координационен съвет за опазването на горите от пожари, има и Стратегия за опазване на горите от пожари. Значителни средства се влагат за противопожарни мероприятия и направа на минерализовани ивици, лесокултурни прегради, наблюдателни кули.

В крайна сметка пожарите ще намалеят тогава, когато гражданите на България престанат да палят огньовете по един или друг повод. Но може ли да се възпита подобно съзнание, все още никой не се наема да отговори.

Как ли ще завърши тази 2012 г., ако човешката „небрежност“ се съчетае със суха и топла късна есен? До сега - 11 септември, статистиката отчита 664 пожара, върху 88 111 дека площ.

Борис ГОСПОДИНОВ

А кой ще ги пазят от „небрежността“ на хората?

Въпросите на пожара в „Бистришко бранище“

С пожара в биосферния резерват „Бистришко бранище“ на Витоша, пламнал в ранния следобед на 1 юли, се разгоряха и много дискусии между научни работници, лесовъдци, еколози, подклаждани от въпроса трябвало ли е да се изнесе мъртвата дървесина от резервата през 2001 г., когато ветровал повали около 50 ха смърчова гора. Именно тази мъртва дървесина пламна на 1 юли, вероятно часове след като столичани бяха посрещнали „Джулая“ на Витоша.

Пожарът

Оповестяването е извършено към 14 часа. Целия следобед до тъмно теренът се проучва от специалисти, търсят се възможни подходи. Още същия ден е сформиран щаб, който планира и ръководи всички дейности по гасенето. В щаба са включени вицепремиерът Цветан Цветанов, гл. комисар Николай Николов - директор на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“, столичният кмет Йорданка Фандъкова, кметът на община Панчарево Димитър Сичанов, кметът на Бистрица Николай Гюров, зам.-директорът на Югозападното държавно предприятие инж. Дамян Дамянов, представители на Министерството на околната среда и водите и Изпълнителната агенция по горите.

В гасенето всекидневно участват около 150 пожарникари, между 120 и 150 горски служители от почти всички стопанства на ЮЗДП, специализираните звена към ИАГ, РДГ - София, Кюстендил и Благоевград, 80-100 военни от Българската армия, представители на „Офроуд общество“, ДПП „Витоша“, на трите национални парка и около 100-120 доброволци. С други думи всеки ден в гасенето се включват 500-600 души.

Работата на екипите е изключително затруднена от недостъпния терен.

- Когато тръгнахме към района на пожара, се оказа, че достъпът до „Бистришко бранище“ е невъзможен. Това е гора между 140 и 160 години - огромни стъбла, нападнали в безпорядък, обрасли в малинак и друга растителност, през които не е възможно да се движим нормално, хо-

дехме по стъблата - разказа инж. Дамян Дамянов, зам.-директор на Югозападното държавно предприятие (ЮЗДП), който в дните на пожара бе в най-горещите точки.

Всеки ден от 2 юли, когато започва гасенето, на терена с резачки работят горските служители. Проправят просеките и пътеките, за да минат пожарникарите, да се организира полагането на помпите, пускането на линиите на шланговете и потушаването на огъня. През първия ден действията са насочени в дол-

ната част на пожара, към Бистришка река. Направени са два бенга и оттам се захранват помпите.

Само на една помпа за ден са пуснати 80 шланга, което означава 1.6 км линия през камъни и нападнали гървета.

Докарана е тежка техника - булдозери, и над 10 пожарни автомобили с висока проходимост, които чакат направата на просеки и път за придвижване.

От 2 юли през цялото време в гасенето на пожара участват и два военни и един граждански хеликоптер, които помагат да не се разраства огнения фронт и да не пламне жива гора.

На втория ден огненият тръгва към високата част на ската. След съгласуване с МОСВ започва прокарването на просеките. След работата на булдозерите по тях тръгват машините с висока проходимост и започват да гасят. На третия ден в гасенето на южния и източния участък на пожара се включва специализиран преоборудван танк с 10 тона вода.

Към гасенето се присъединяват и специализираните автомобили „Тойота“ на ЮЗДП с 300 л резервоари и 2 помпи - за налягане и засмукване, които се справят успешно на доста участъци. На 5 юли е оповестено, че пожарът е локализиран. Обхванал е около 200 дка, като 99 % са суха стояща и паднала гървесина от ветролома на „Бистришко бранище“ през 2001 година. От гледна точка на гървесния ресурс пожарът е нанесъл минимални щети.

- Няма засегната жива гора, а само единични гървета - коментира инж. Дамян Дамянов. - Продължителният период на локализиране се дължи на много трудните теренни условия. Подходът от Бистрица е 2 часа пешком, всеки ден на ръка се изнасяха помпи, шлангове, храна.

Овладяването на пожара е оповестено на деветия ден.

Въпросите

Пожарът на Витоша е овладян, но поставя някои „нареци“ въпроси.

Трябвало ли е след природното бедствие през 2001 г. да

остане повалената гървесина, която впоследствие е нападната от корояди. Те, от своя страна, унищожават стотици декари от живата гора на планината. Нищо не е предприето след предупрежденията на лесовъдигите-лесозащитници за нападение на вредителя и голяма опасност от възникването на пожари. В биосферните резервати не би трябвало да се допуска човешка намеса, но в случая крайният и предвидим резултат са само нанесени злини и щети от решението „да се наблюдава“ какво ще стане в резервата след ветролома. Станахме свидетели на дълга агония и вече е ясно, че няма и да има полза от вредата.

Другият въпрос е свързан със стопанисването на горите от различни стопани. Стопанинът на резервата - МОСВ, не разполага с изградена структура за гасене. От една страна, ЮЗДП влага финансов ресурс от над 120 000 лв. за територия, която не стопанисва, а от друга - пренасочва служители от места, където са необходими при други възникнали пожари. Освен това Югозападното гържавно горско предприятие поема разходите по изхранването на всички участници в гасенето. Първите 5 дена по 500 души, а след това - още 15 дена по 250 души дневно. „Ние участваме в гасенето абсолютно в обществен интерес“ - допълва инж. Дамянов.

Що се отнася до причината за възникването на пожара, най-вероятната от версиите е човешка небрежност. Специалистите не вярват в умишлен палеж и изключват естествена причина, каквато е мълниятата, заради безоблачно небе и сухото време.

Да се намери причината е важно, но по-същественото е да се отчетат резултатите от съвместната работа, да се открият слабостите и да се поощрят успехите.

На фона на обединените усилия, почти денонощната работа при изключително тежки условия, от страна на доброволците се появиха упреци за лоша организация и забавяне на действията.

По този повод инж. Дамянов коментира, че организацията с доброволците е била на много добро ниво. Всяка сутрин им е провеждан инструктаж, на всяка група е бил разпределен пожарникар, но доброволецът не може да бъде полезен преди горският и пожарникарят да са свършили своята работа. Освен това повече от 120 души доброволци дневно по-скоро биха затруднили работата и координацията.

- Единственият път за излизане от едната страна е пътека, а от другата страна отнема повече от час с камион. Теренът е много стръмен, каменист, падналата гора спира напълно действията. Влизаш в лабиринт, не можеш да се движиш свободно. Ходиш по стъблата, отгоду са герета, техниката не може да се транспортира. Не може да няма грешки, но трябва да бъдат обективни, защото не беше лесно. Дни наред бяхме там от 5.30 ч. сутринта до полунощ - разказва инж. Дамянов. Той смята упреците за несъстоятелни и отправени от хора, които са отишли по-скоро да фотографират пожара, отколкото да го потушават, а не са

липсвали и такива, които са злоупотребявали с храната на останалите.

Оценява работата на доброволците от „Офроуд общество“ като изключително полезна. С високопроходими джипове и ATV-та те оставят храна, помпи, шлангове.

На мнението, че хеликоптерите са били безполезни, инж. Дамянов опонира, че са извършили изключително

професионална работа, благодарение на която огънят е загържан в определен периметър. „За тях първият ден беше много труден в долната част, защото се получава завихряне на топлия въздух, който се издига нагоре, и хеликоптерът не може да лети. Те гасяха източната и южната част, а ние бяхме нагоду по реката с помпите. Вертолетът не е достатъчен. Съдовете на двата военни бяха по 3 тона, а на частникът - 1.5 тона. Ако

беше специализиран самолет, който хвърля 10 тона вода, ситуацията щеше да е друга“.

Най-активните получиха признание

За своята професионална и всеотдайна работа по време на гасенето на горския пожар в биосферния резерват „Бистришко бранище“ бяха наградени най-активните от екипите:

ДАС „Витошко-Студена“ - инж. Драгомир Пенчев - зам.-директор, Любомир Димитров - горски надзирател, Петър Димитров - горски надзирател;

ДАС „Искър“ - Емил Василев - горски надзирател;

ДГС - Радомир - Тодор Шарлачки - горски надзирател;

ДГС - Самоков - Валентин Атанасов - горски надзирател;

ДГС - Тетевен - Димитър Димитров - помощник-лесничей;

ДГС - Костенец - Димитър Лесев - водач на специализиран автомобил;

ДГС - Земен - инж. Юлиан Механджийски - лесничей.

Изводите

По медиите всички участвали в гасенето на пожара оценява съвместната работа като добра и координирана. Горските служители от предприятията и Изпълнителната агенция по горите изграват много важна роля в направата на просеките за локализиране на пожара.

- Винаги може да се търси по-добра организация, но това не е планирана работа, случи се в тежки условия и време, което е предпоставка за пропуски. Има идея да стимулираме най-изявените участници сред нашите служители, които получиха и специална благодарност от вицепремиера Цветан Цветанов и еврокомисаря Кристалина Георгиева - заяви инж. Дамянов. Тенденцията за продължителни засушавания и високи температури налага необходимостта от по-добра предварителна подготовка, категорични са експертите.

Това се отнася и до строителството на паркови съоръжения, при което трябва да се предвидят възможности за преминаване на противопожарна техника. Неминуемо се наложи и груг извод - трябва да се погмени или поне да се допълни остарялата противопожарна техника, която не е пригодна за планински условия. Пожарът погълна финансов ресурс, който би могъл да се оползотвори за закупуване например на 2-3 специализирани камиона с повишена проходимост.

И не на последно място, кога и как тази вече прословута човешката небрежност, причиняваща пожари в горите, ще бъде наказана или добросъвестно преодоляна?

Юлия СЪБЧЕВА

Огнена хронология

7-8 юли. Ихтиман. Докато огънят на Витоша още тлее, край магистрала „Тракия“, в близост до жп линия, в района на ДГС - Ихтиман, горят в низов пожар 250 дка треви и храсти в широколистна гора. По данни на ГД „ПБЗН“ огънят се събира от два независими един от друг пожара. В потушаването на двете огнища участват служители на РД „ПБЗН“ и ДГС - Ихтиман, които не допускат разпространение на пламъците. От Горското стопанство през нощта на 8 юли е осигурено наблюдението на двете огнища.

8-10 юли. Елхово. В землищата на селата Голям Дервент и Вълча поляна и територията на ДГС - Елхово, възниква пожар, в гасенето на който участват 90 души - пожарникари, горски служители и доброволци, тежка техника, четири противопожарни автомобили и два хеликоптера. През нощта на мястото дежурят екипи, а на 9 юли хеликоптерите обливат с вода локализираното място на пожара. Засегната от пожара площ в ДГС - Елхово, е 1208 дка. Огненото лято на 2012 ражда нов персонаж при гасене на пожарите - доброволец, а различни инциденти поставят въпроса за неговата безопасност.

Шест часа на **12 юли** огнеборците гасят пламнали сухи треви в района на резиденция „Арбанаси“, където огънят обхваща от всички страни борова гора със смесена собственост. Стихията е овладяна с помощта на 5-тонен хеликоптер. В ДПС „Болярка“ - Велико Търново, огънят отнема 300 дка от горската територия.

19-22 юли. Стара Загора. На 18 юли пламва огън над кварталите Лозенец и Три чукура. Във всеки един от дните пожарните огнища в този район се локализируют и овладяват, но веднага след като огнеборци, горски служители, военни - общо 200 души, като пожарникарските екипи са от Стара Загора, Казанлък, Нова Загора, Първомай, Раковски, Чирпан и Раднево, успяват да загасят, на друго място се разгаря нов пожар. Общо са засегнати 400 дка площ, от тях 90 дка борова гора в ДГС - Стара Загора.

18-19 юли. НП „Централен Балкан“, парков участък „Тетевен“. Туристи сигнализират за пожар, възникнал североизточно от връх Братаница. В недостъпен за техниката район с огъня се борят пар-

кови служители, огнеборци и туристи, в готовност са и работещите в ДГС - Рибарица. Изгарят 11 ха гъста хвойна, опазено е находището на бяла мура.

На **19 юли** от огъня, възникнал в запалени стърнища, изгарят 3564 дка гори на **ДГС - Лесидрен**. По същата причина с 437 дка жива гора се разделя **ДГС - Видин**.

26-29 юли. Сакарски пожар. В дните, когато в страната е обявен жълт код за опасност от високи температури, а 7 области, между които Хасково и Стара Загора, са с оранжев код, следобед в нива до тополовградското с. Орлов дол се запалва трактор. Силен пожар лумва за минути. Поради изключително високите температури и силен вятър, който постоянно сменя посоката си, огънят образува пет фронта и обхваща землищата и на други тополовградски села - Българска поляна, Хлябово и старозагорското Главан. Пожарът навлиза в широколистни и иглолистни насаждения и въпреки отворените просеки бързо се разширява. За овладяване на ситуацията е организиран кризисен щаб. В първия ден в локализирането на сакарския пожар се включват 11 противопожарни автомобили, верижни машини от „Мини Марица-изток“ ЕАД, които отварят минерализовани ивици по 20 м, и 150 души жива сила, от огнеборци и служители в горските стопанства на ЮИДП. Пожарът е локализиран в рамките на 3000 декара. На 27 юли противопожарните автомобили са увеличени на 18, 5 машини от „Марица-изток“ продължават да работят, като направените просеки стават общо 20 км, два военни вертолета черпят вода от яз. „Мъдрец“ и я изливат върху огнения ад, идват и модулни групи от военни от поделенията в Хасково и Стара Загора. Почти целият наличен състав на ДГС в Хасково и Стара Загора с високопроходими автомобили три дена се бори редом с огнеборците.

Окончателно огнената стихия е спряна на 29 юли. Огънят не навлиза в населените места, равносметката обаче е 3500 дка общо опожарена площ, а в ДГС - Тополовград, изгарят 981 дка гори. В такива случаи добавяме и думата „само“, защото показателите са несравними с огнения ад в Сакар от 1999 и 2007 г., погълнал стотици хиляди декари гора.

28 юли. Част от останалите дежурни екипи от сакарския пожар по спешност са пренасочени към с. Радовец. Новият пожар тръгва от запаленото стърнище край селото, което силно пострада от пожара, предизвикан по същата причина през 2007 година.

26 юли. С. Оборище, Панагюрско. В м. Юруков бук се запалват сухи треви и макар пожарът да се потушава сравнително бързо, на мястото е намерен изгорял труп на 68-годишен мъж. В **ДГС - Панагюрско**, са засегнати 35 дка горска територия. Дежавю ни отправя към печалната практика на опожаряване на планинските пасища. На 29 юли пенсионер от с. Замфирово, Монтанско, пали стърнище в имота си и попада в огнен капан, който му коства живота.

26 юли, Тополовград

На **29-30 юли** върлува пожар на територията на ДГС - Бургас, в който са засегнати 350 дка гора.

30-31 юли. С. Брягово, Искра, Буково, Първомайска община, Пловдивска област. Пламнал в горската местност, огънят изпепелява 2100 дка, от които 700 дка широколистни общински гори и 123 дка гори на ДГС - Първомай. 13 автомобили на противопожарната и 6 на горската служба, 250 души, сред които пожарникари, горски, военни и доброволци, се борят с пламъците две денонощия. Термометърът е „ударил“ 40-градусова жега. Между хората в Брягово се говори, че огънят идва от запалените стърнища и градини. Все същата човешка небрежност.

На **3 август** силен пожар изпепелява сухи треви и храсти върху музея-могила **Голяма Косматка - част от комплекса „Долина на тракийските царе“**.

На **4 август** лумва пожар в резерват „Соколна“ на НП „Централен Балкан“ над селата Скобелево, Асен и Горно Сахране. Достъпът до пожара е възможен само пеша и с катъри. Неколкодневната битка, в която са включени и два вертолета от авиоотряда в Крумово, довежда до локализиране на огъня в едно дърво на 8 август, но той на 9-ти пак се разгаря. Окончателно пожарът, който унищожава 5000 дка алпийска растителност, е угасен чак на 10 август.

4-5 август. Новоагорско, Сливенска област. Около 10 000 дка площ изгаря в периметъра между селата Полско Пъдарево, Графитово, Сокол и Омарчево. С огнения ад се борят с тежката верижна техника на „Мини Марица - Изток“, която прави около 10 км просеки, 2 машини с екипи от РС „ПБЗН“ - Сливен, 2 - от Нова Загора и по една от Твърдица, Раднево, Хасково, Стара Загора и Ямбол, 60 души от поделенията на Югоизточното горско предприятие - Сливен. **ДГС - Нова Загора**, „намали“ цифрата на горите си с 1279 декара. Коварното огънче най-вероятно е тръгнало от свещ, запалена на гробището на с. Полско Пъдарево в съботния ден. И тази причина е от графата „човешка небрежност“.

На **5 август** пожарникари от Батак, горски служители от ДЛС „Беглика“ и 20 доброволци, подготвящи провеждането на тазгодишния „Беглика фест“, за 7 часа овладяват пожар в родопската местност **Беглика, Пазарджишка област**. Невниманието на берачи на горски плодове е вероятната причина за пожара.

На **6 август** избухва пожар в землищата на селата Верен, Медово и Малък дол в община Чирпан, който бързо е локализиран и овладян. В **ДГС - Чирпан**, са опожарени 73 дка гора.

На **6 август** край с. **Стара Кресна и Ошава, община Кресна**, пожарът изгаря плевня и 2 къщи и се устремява в открито пространство. Само на 100 м от трасето на транзитния газопровод за Гърция и минаващия далекопровод огънят навлиза в нискостъблена гора. Вечерта екипът от пожарникари, горски и доброволци успява да овладее стихията, която би имала непредвидими последици.

6 август. С. Бровица, Белоградчишко. 50 души осем часа се бо-

8 август, Черногорово

рят със стихията, която засяга 1500 дка сухи треви и 731 дка млада широколистна гора. Освен огнеборци участват горски служители от ДГС - Белоградчик (СЗДП - Враца), които спасяват 500 дка гора. Същият ден възниква пожар в труднодостъпен район на парковия участък „Клисура“ на НП „Централен Балкан“, който е потушен на 8 август.

На **6 срещу 7 август** пожар, пламнал в сухи треви в района на с. **Тъжа, до Калофер**, забавя с 2 ч. и половина бързия влак от Бургас за София. А на **9 август** в района на **гара Телиш, община Червен бряг**, се гасят два пожара. Не е допуснато навлизането на огъня в горите.

На **7 август** към обед от жилищни и стопански постройки тръгва огънят, който подпалва трафопоста край с. **Гълъбово, община Белица, Благоевградска област**. Докато огнеборците пазят пожарът да не навлезе в селото, огънят се прехвърля и в землищата на селата **Бабяк и Лютово**, а след това и **Кузьово** и навлиза в горски територии. В първия ден изгарят 1000 дка гора от черен и бял бор. В гасенето се включва хеликоптер, който прави 8 облитания, черпейки вода от водоем край Банско. Това ограничава пожара до низов. Пожарните коли с екипи от Разлог, военнослужещи и местното население са съсредоточени край селата, а горските служители от ДГС - Разлог, правят 10-метрови просеки край горящата гора. Над 230 служители по горите - от Регионалните дирекции в Благоевград, Кюстендил, Пазарджик и София, както и от горските стопанства на ЮЗДП и ЮЦДП, участват в гасенето. В потушаването се използват 6 специализирани и над 40 високопроходими автомобили. Въпреки това обгарят 4000 дка гора. Над 400 души гасят пожара, един младеж от доброволците е пострадал тежко при гасенето. Огънят е овладян на 8 август, а окончателно потушен на 10 август.

На **7 август** край селата **Ветрен и Зимница, община Мъглиж, Старозагорска област**, е потушен пожар, засегнал 390 дка борова гора и 30 дка новосъздадени гори, 300 дка сухи треви и храсти. **За едно денонощие пожарникари в страната успяват да угасят 310 пожара!**

8 август. С. Горна Кула, община Крумовград, област Кърджали. Пожарът възниква в махала Златолист следобед, лумват 6 плевни и огънят се прехвърля върху сухи треви и храсти. Обявено е бедствено положение, хората са евакуирани, а огънят е овладян късно вечерта.

На **8 август** огнеборците от **Пазарджишко** гасят **12 пожара**, възникнали в стърнища и подпалили сухи треви и храсти. 5243 дка гори е огнената равностметка на **ДГС - Пазарджик**.

По данни на ИАГ от началото на годината до 8 август включително в страната са станали 397 горски пожара, засегнали 29 817 декара! С най-голям дял е опожарената широколистна растителност. Основната причина - небрежност при боравенето с огън. На **9 август** край **хасковското село Динево** пламъците лумват в широколистна гора. С обръщането на посоката на вятъра огънят прехвърля огнищата непосредствено до селото. Застрашено е и с. Малево. Пожарът е овладян на 10 август, но успява да овъгли 2500 дка сухи треви, храсти и широколистна гора. 80 души - пожарникари, военни, служители на ДГС - Хасково, се борят с огъня. На **10 август ДГС „Тунджа“ - Ямбол**, записва 2000 дка опожарени гори. **От 1 до 10 август в Хасковско** се води борба с три големи пожара, които унищожават 10 000 дка, от които 5000 дка гора.

9-10 август. М. Чукарите над Котел, Сливенска област. Отличната работа на огнеборците и горските не позволява пожарът да прерасне във върхов и ограничава щетите до 40 дка борова гора. На **9 август** гори ямболският лесопарк „**Бакаджик**“. Пожарът възниква до военния полигон на с. Победа. Две денонощия 200 души се борят до окончателно спиране на огъня на 10 август. Про-

секите се правят от специализирана военна техника.

На **9-10 август** борбата с огъня се води и край **с. Баланово, община Дупница**. Пожарът е причинен по непредпазливост от собственичката на лятна постройка, развива се върху 2000 дка площ и унищожава 100 дка смесена гора.

На 11 август 18 горски служители от ЮЗДП - Благоевград, заедно с български, гръцки, и сръбски пожарникари гасят пожар, запалил се на **8 август** край **Хилендарския манастир в Света гора**. Българите прокарват просеки край българския Зографски манастир. Стихията е овладяна на 12 август с помощта и на дъжд, излял се над Атон.

След кратко затишие, породено от валежи и леко спадане на температурите, на **15 август** възниква пожар в района на Дюлински проход, който бързо обхваща землищата на селата Гюльовца, Горица, Козичино, общини Поморие и Несебър, и заема площ 10 000 декара. 3450 дка гора поглъща огънят.

Създаден е кризисен щаб, в погасяването на разрастващия се огън участват над 100 души, които включват освен пожарникари и служители от ДГС - Несебър и Бургас, от общинските лесничества, населението от близките населени места. Поради труднодостъпния терен на помощ идват два вертолета Ми-17 от авиобазата в Крумово, които черпят вода от яз. „Порой“ край Каблешково. Окончателно със стихията се справят на 19 август. Същия ден пожарникари гасят нов пожар, избухнал в околността на ресторант „Ханска шатра“ над **Слънчев бряг** и до вечерта стигнал главния път Варна - Бургас.

На територията на **ДГС - Цонево**, в пожара, който бушува **от 14 до 16 август**, изгарят 1236 дка горска територия. На **17 август** огнеборците и населението овладяват голям пожар, тръгнал в гората от вилите над **с. Владо Тричков, община Своге**. Безотговорно боравене с огън край **с. Батулия** на **30 август** запраща стихията в горските територии на ДГС - Своге.

На **19 август** сухи треви и хвойна пламват в **м. Карандила над Сливен**. Мястото на инцидента е овладяно с помощта на пожарникари, горски служители и туристи. Двадесет дена от **19 август** стотици хора и техника се борят с няколко рилски пожара. Първият избухва на 2000 м н.в., в **м. Празна торба**. От Рилската обител я делят 15 километра. Изгарят над 150 дка 130-годишна борова и смърчова гора. В **ДГС - Дупница**, равносметката е 107 дка горска територия. Вторият, борбата с който продължава по-дълго, тръгва от ливада до **с. Пастра**, „почиствана“ с огън. Третият, опасно доближил къщите на **с. Драгодан**, е угасен най-бързо. Намесата на 2 хеликоптера Ми-17 довежда до локализиране, а след това и до потушаване на огнената стихия в тези две локации. Земеделският министър Мирослав Найденов, посетил мястото на пожара, отбелязва, че е назряла необходимостта МЗХ да наеме летателна техника, която ще служи за оглед и превенция, за да не прибегва винаги до услугите на военните хеликоптери в борбата с горските пожари. На 23 август Рила отново пламва в огън. Избухнал в м. Бели бор, по левия склон на р. Илийна, на 2020 м н.в., пожарът обхваща 1500 дка от НП „Рила“ и поради трудния достъп, червения код за горещини и жълтия за силен вятър, обявени на 27 август, се гаси с променлив успех до 28 август, когато е локализиран. Стихията е овладяна чак на 10 септември. Само подготвени и одобрени доброволци се допускат до гасенето, за да не стават инциденти.

16 август, Дюлински проход

22 август, Плевенска област

19 август, Рила

На **21 август** борбата с огъня се води на територията на **ДГС - Брезник**. От 22 до 23 август пожарни автомобили с екипи и високопроходими джипове с горски служители на поделенията на ЮЗДП в почти 40-градусова жега се борят с огъня, лумнал край с. Долна баня. В пожара - низов и върхов, са засегнати 600 дка земеделски имоти, опожарената територия на **ДГС - Костенец**, е 962 декара.

От 23 до 24 август екипи от пожарникари и горски служители от **ДГС - Ботевград**, се борят с огъня, тръгнал от запалено стърнище. 551 дка гора по-малко остава и тази „небрежност“ на стопаните на ниви. На същите дати огънят отнема 193 дка горска площ от **ДГС - Карнобат**.

Четири дена - **от 24 до 27 август**, в **ДГС - Видин**, в адска битка с огъня се бранят горските територии. Опожаряване на пасища е причината огнената стихия да навлезе в горите и да „изяде“ 3388 декара. Опожаряване на стърнища, също на територията на **ДГС - Видин**, разпалва стихията и на **25-27 август**, като унищожава 1739 дка гора. Нови 3078 дка изгарят в голям пожар **от 28 август до 2 септември**.

На **25 август** изгарят 200 дка орехова градина, вила, лозов масив и 20 дка борова гора, намиращи се в землищата на **пловдивските села Борец, Върбен и Стрелци**. Огънят пламва от подпалил се по време на работа трактор.

27 август. 277 пожара в страната са гасени за едно денонощие, 44 от тях в природни места! Гори борова гора край магистрала „Тракия“ в района на **Нови хан**, пожарът на **Връшка чука, в землището на с. Киреево, Видинска област**, до границата със Сърбия (26-28 август), е локализиран чак на третия ден, овладява се запалването край **айтоското село Тополница**. Но основните усилия на стотици огнеборци, горски служители, доброволци и десетки единици техника са насочени към овладяването на пожарите в Рила

28 август, Средец

28 август, с. Вълчаново

и избухналата на 26 август и бързо обхванала площ от 20 000 дка обща огнената стихия в община Средец, Бургаска област.

26 август. Странджанският пожар, разrazil се в землищата на **селата Вълчаново, Сливово, Гранитец и Синьо камене, община Средец**, и разнесен от силния вятър в околните местности, заради огромния си фронт и пет действащи огнища, обхванали 80 000 площ, предизвиква обявяване на бедствено положение. Борбата с пламъците отново сплотява противопожарните екипи, горските служители от Сливен, Елхово, Средец, Тополовград, Бургас, населението и военните - общо 160 души. Включването на техниката за прокарване на пътища за достъп до пожара и направа на просеки, пресичащи пътя на огъня, и хеликоптерът, който извършва 13 курса и излива 40 000 т вода върху пожарните огнища, спасява положението. На 29 август с огромно усилие две от огнищата са локализирани. Окончателно пожарът в горските територии е загасен на 31 август, но бедственото положение отпада чак на 3 септември.

28 август. Жителите на землищата на **селата Малко Кирилово, Раздел, Вълча поляна и Лалково, община Елхово, Ямболска област**, усещат на собствени плещи бързото разрастване на огнената стихия, която поради силния вятър навлиза в гората. С насрещен огън от две страни над 100 пожарникари, горски служители от поделенията на ЮИДП и РДГ в Сливен, гранични полици, военни, доброволци и хеликоптер, който облита и хвърля вода върху широкостепенните масиви, за 4 денонощия овладяват най-опустошителната стихия за това лято, която върлува низово и върхово в гората. Пожарът е ликвидиран на 31 август.

От 30 август до 3 септември, пълзи огън, възникнал в частна гора под **връх Студенец, община Чепеларе**, като обхваща и част от граничната територия на **ДПС „Кормисош“ - Лъки**, където са опожарени 190 декара.

В пожара край **с. Метохия, община Трекляно, Кюстендилска област**, гасен на **31 август**, участват служители от **ДГС - София, Дупница, Земен, Брезник, Кюстендил и Пирдоп**.

До 31 август, по данни на отдел „Опазване, превенция и контрол на горските територии“ в ИАГ, летните пожари опустошават 63 000 дка гори. Най-пострадалите горски територии са в районите на Средец и Елхово.

Уви, хронологията, писана с огнени букви през цялото лято на 2012 г., продължава и през първата десетдневка на септември. 808 дка гори унищожава пожарът **от 31 август до 1 септември**, възникнал на територията на **ДГС - София**. На **2 септември** изгарят 1100 дка в **ДГС - Айтос**, на **4 септември** - 1000 дка в **ДГС - Батак**, на **5 септември** - 170 дка в **ДГС - Стара Загора**. Опожаряване на стърнища на **9-10 септември** унищожава 1825 дка гори в **ДГС - Белоградчик**, а на **10-11 септември** - 1448 дка - в **ДГС - Плевен**.

В септемврийските жеги под огнения сатър попада и Смолянският регион, който пожарите посещават по-рядко. Намесата на огнеборци и горски служители на **5 септември** спасява гора и 4 човешки живота край **с. Долен, община Златоград**. На **6 септември** гори иглолистна гора край **смолянското с. Кукувица** и край **девинското Стоманово**, не са пощадени горите на **ДГС - Широка лъка**. В трите августовски пожара (**6, 26, 29**) и от **4 септември** на територията на **ДГС - Триград**, се води тежка борба с терена и липсата на пътища. Огромна е отзивчивостта на населението и кметовете, които помагат на огнеборците и горските служители в тежки ситуации.

По данни на ИАГ към 10 септември 60.54 % от установените причини за възникване на пожарите в горите са човешка небрежност! Запалванията, за които причините са неизвестни, са 26.66 %.

Светлана БЪНЗАРОВА

Необходими са разумни действия

България не остава встрани от глобалните климатични промени. Климатът в страната и на Балканите е силно повлиян от Исландския циклон (център на ниско налягане) и Азорския антициклон (център на високо налягане) над Атлантическия океан, както и от зоните на ниско налягане над Средиземно море през зимата. Той е силно повлиян и от надморската височина, определяща температурата, изпаренията и валежите.

През 80-те години на ХХ век в България започва продължително снижаване на валежите, съчетано с повишаване на температурата на въздуха и намаляване на речния отток. Наблюдава се тенденция към чести засушавания.

Използвайки емисионни сценарии и климатични модели, учените стигат до извода, че влиянието на антропогенния фактор ще продължава да променя състава на атмосферата през целия ХХІ век. Климатът в България ще става все по-сух, особено през втората половина на века. Очаква се вероятното редуциране на валежите през топлото полугодие да има негативен ефект върху екосистемите.

В световен мащаб се наблюдава засилен интерес към ролята на горите за смекчаване на промените в климата. Те имат водещо значение за усвояването на въглерода чрез фотосинтеза. Данните показват, че в растителността са включени над 1200 млрд. т въглерод със следното разпределение:

- ♦ 1100 млрд. т в горска растителност;
- ♦ 20-50 млрд. т в тревна растителност;
- ♦ 5-15 млрд. т в блатата и езера;
- ♦ 10-40 млрд. т в растителността на тундрата и аричните (сухи) зони;
- ♦ сравнително малка част от въглеродния запас е свързана с моретата и океаните.

В горите на Европа са складираны 53 млрд. т въглерод, което прави увеличаване с 2 млрд. т в сравнение с 1900 година.

Общият запас на въглерод в дървесната растителност у нас за 2000 г. е изчислен на 238 млн. тона. Годишно в нашите гори се акумулира 2490 т въглерод, от които 1019 се падат на иглолистните гори. При тях най-висок запас на въглерод се отчита при белия бор, следван от черния бор, смърча и елата. За широколистните с най-съществена роля са букът и дъбът.

Българските гори заемат относително постоянна площ с тенденция към бавно увеличаване. Тяхната площ към 31.12.2011 г. е 4 148 114 хектара.

Честите засушавания след 1980 г. водят до спад на биологичната продуктивност, увеличаване на щетите от вредители и гъбни заболявания, съхнене в дъбовите гори, начало на съхнене на културите от бял и черен бор и дугласка в ниските части на страната, както и в естествените гори от обикновена ела (под 700 м). Увеличава се броят на горските пожари. Екологичното отражение на пожарите намира израз в обезлесяване и ерозия на горските почви, унищожаване на ендемични, редки и защитени видове, ограничаване на биологичното разнообразие, промяна на водния отток, нарушаване на топлинния и водния баланс на екосистемите, влошаване на санитарното състояние на горите и намаляване на поглъщателния капацитет на въглеродния диоксид.

Отчитайки негативните тенденции в горските екосистеми, в България се провежда проучване (Раев и колеktiv, 2003), свързано с бъдещите промени в климата и възможните отрицателни въздействия върху природата и икономиката. Създадени са сценарии за глобални циркулационни модели (GCM), които очертават мерките, които трябва да се предприемат. Създадена е програма, чиито основни цели са:

- ♦ Толериране на местните сухоустойчиви и топлолюбиви дървесни видове и храсти.
- ♦ Използване на натурализирани чуждоземни видове с

доказана устойчивост.

- ♦ Интродукция на нови видове за залесяване при полурядни условия с произход от съседни географски области.

- ♦ Запазване и разширяване на смесения характер на горите в ниската част на страната.

- ♦ Създаване на многоетажни и разновъзрастни горски системи.

- ♦ Преобръщане на изгънковите гори в смесени.

- ♦ Специално внимание към полезащитните горски пояси и внасяне на по-устойчиви видове.

- ♦ Особено внимание към санитарните и отгледните сечи.

Използват се месечната температура на въздуха и годишната сума на валежите на различни надморски височини. Съотношението на тези два параметъра определя индекса на сухота по де Мартон: $J = P(T + 10)$, където P са валежи, а T - температура.

Според де Мартон при стойности на индекса на сухота:

- ♦ над 40 - гората е климаксна (екологично равновесие) формация и има оптимални хигротермични условия. Оптимумът достига до 70 (зона Г);

- ♦ над 71 - започва отново влошаване на климатичните условия поради недостиг на топлина (зона Д);

- ♦ от 31 до 40 - има само временни смущения в растежа (зона В);

- ♦ от 21 до 30 - гората има хронични проблеми с овлажняването, продуктивността е понижена (зона Б);

- ♦ под 20 - започва разпад на горскодървесната растителност (зона А).

Характерни за климата на България са недостатъчните количества валежи. Те се променят от 550 мм до 600 мм в най-ниските части и до 1000-1100 мм в най-високите части на страната. Според коефициента на засушливост на Будико България има поднормено овлажняване. Този коефициент се изчислява на базата на годишния радиационен баланс и годишната сума на валежите.

Друг модел за оценка на въздействието на климата върху горските екосистеми е на Holdridge. Тази методика е климатична класификационна схема, която свързва екосистемите с показатели като биотемпература, годишен валеж и отношението на потенциалната евапотранспирация (транспортирана плюс физически изпарявана вода от почвата и растенията) към валежа.

Според направените изчисления в условия на съвременен климат липсва зона с индекс на де Мартон под 20. Средната стойност на индекса на де Мартон е 65 и нито веднъж не пада под 40 за периода 1982-2000 година. В зоната на белоборовите гори J е между 40 и 20. Само в някои години има проблеми с навлажняването. В зона-

та на буквите и смърчовите гори индексът е над 40. Може да се каже, че здравословното състояние на естествените иглолистни гори в периода 2000-2010 г. е сравнително добро. По-силно засегната от съхнене е обикновената ела в районите на Западни и Централни Родопи, Северен Пирин и Източна Рила, в насаждения с надморска височина 1000-1200 м и възраст 80-100 години. В сравнително добро състояние са и буквите гори, растящи при надморска височина от 700 до 1200 метра. Само в източните части на Стара планина са забелязани частични и единични съхнения. Жизнеността на дъбовите гори е значително намалена. Съхненията там имат огнищен характер. По-силно са засегнати нискоствъблените гори от зимен дъб, а по-слабо - от благуи и космат дъб.

Здравословното състояние на културите от иглолистните през същия период е силно влошено. То е резултат от физиологично отслабване и засилено развитие на заболявания и насекомни вредители - стъблени, коренови и листни. Белият и черният бор, дугласката, обикновената ела и смърчът са основни дървесни видове от изкуствените екосистеми. Трябва да се отбележи, че съхненето е основно в насаждения с надморска височина под 800 м и се дължи на воден дефицит и неправилна интродукция извън техния естествен ареал. В зоната от 1000 до 1800 м иглолистните култури не са понесли сериозни загуби. Най-интензивно е съхненето при черния бор, тъй като залесяването е извършено на площи с най-малка надморска височина.

Здравословното състояние на широколистните изкуствени гори, макар и по-малки по площ, също е влошено. Независимо че са създадени на подходящи за тях месторастения, културите от акация, червен дъб, орех и тополи се влияят от климатичните промени.

Като извод може да се каже, че широколистните дървесни видове са по-приспособими към засушавания, а културите - по-сериозно засегнати, отколкото естествените гори.

Методиката за определяне на зоните на уязвимост се базира на редица показатели като индексът на сухота на де Мартон, коефициентът на засушаваност на Будишко, екологичните особености на дървесните видове и голям брой съпътстващи ги растителни и животински видове. Направени са сценарии за 2020, 2050 и 2080 година.

Зони на уязвимост според реалистичен сценарий за 2020 година

Според предвижданията до 2020 г. могат да се очакват стойности на индекса на де Мартон по-малки от 20 в районите на Североизточна България. Това ще доведе до изменение в съотношението на видовете, като на места обикновените дъб и възможно да бъде заменен от косматия дъб. Други дървесни видове, които се очаква да намалят участието си, са полски ясен, обикновен бук, обикновен глог, обикновен габър, черна елша и други, а видовете с предполагаемо увеличено участие са космат дъб, черен глог, благуи, келяв габър и обикновен грян. Представителите на мезофилните гори също ще бъдат засегнати. Очакват се промени и в иглолистните култури, в които могат да отпадат дугласка, обикновена ела и други.

Според индекса на Будишко в зона А могат да попаднат и заливните гори по Дунавското поречие. Това ще доведе до намаляване на числеността на някои влаголюбиви видове и увеличаване на площите, заети от аморфа - инвазивен северноамерикански вид. Към зона Б е възможно да се причислят северната част на Странджа, части от Източна Стара планина, Лудогорието и Санганско-Петричката котловина. Предвижда се слабо увеличаване на ксеротермичните и мезоксерофитните видове като благуи, космат дъб, мъждряна, маслинолист-

на круша и други. В същото време е възможно намаляване на колхидски джел, лавровишния, понтийско бясно дърво, странджанска зеленика и други. В района на Източна Стара планина насажденията от горун могат да се превърнат постепенно в смесени, с участието на цер и благуи.

В равнинните гори на Горнотракийската низина се очаква засилено навлизане на косматия дъб, както и трънката, драката и акацията. В Източните Родопи и южната част на Струмската долина не се очакват съществени промени, тъй като и понастоящем климатът е сух. Иглолистните култури в най-ниската част на страната ще изпитват силен воден стрес, съпроводен от нападения на ксилофаги по стъблата - корояди, сечковци, хоботници и други. Очакват се деградационни процеси в насажденията от обикновен кестен в Беласица. Оптималната зона за развитие на горскогорвесна растителност ще обхване значителни части от планините над 900 м н.в. В нея буквите, смърчовите и боровите гори ще бъдат в сравнително добро състояние.

Мерките, които трябва да се вземат, са свързани със създаване на по-сухоустойчиви култивари тополи, както и дъбове с подходящ произход. Целта е запазването на естествения видов състав на горите, дори и с използването на посебен материал от други популации.

Зони на уязвимост според реалистичен сценарий през 2050 година

Разликите с прогнозата за 2020 г. са главно в размерите на зоните, претърпяващи промяна към по-сух и потопъл климат. В зона А се очаква засилено навлизане на ксерофитизацията в Добруджа и Източното Лудогорие, което ще доведе до промяна в полза на защитните пояси. В зона Б е възможно намаляване на площта на иглолистните култури и заместването им с хресталачни съобщества. Очаква се и намаляването на участието на планинския явор в Източните Родопи, както и свиване на площта на буквите гори. Към зоната със средна степен на уязвимост се причисляват и горите на Прегбалкана - формиране на по-светли гори. Ще намалее числеността на обикновения бук и обикновения габър за сметка на келявия габър, мъждряна, обикновения грян. Благуиът и церът ще продължат да имат доминираща роля, но ще страдат все по-често от засушавания. Очаква се да продължат и негативните процеси в Странджа. Възобновяването на дъбовите гори ще бъде затруднено поради увеличеното участие на мъждряна. Площта на източния бук ще намалява и ще заеме по-ниските и по-влажни части покрай малките водни течения. Източният платан от Струмската долина ще проникне по на север от Кресненското дефиле, както и ще се изкачи на по-голяма надморска височина. Вероятно е увеличаването на площите, подходящи за отглеждането на корков дъб у нас. Съхненето на дъбовите гори ще обхване цялата страна и ще има комплексен характер. Изкуствените борови насаждения в долния лесорастителен пояс силно ще намалят под въздействието на пожари и нападения от ксилофаги.

В зоните на ниска степен на уязвимост (над 1000 м) също се очакват промени - леко повишаване на горната граница на гората. В Рила и Пирин този процес е свързан с изкачване на бялата и черната мура, на места и на обикновения смърч. Това настъпление ще измести, на свой ред, клековите съобщества. В Стара планина миграции във височина се очакват от обикновения бук, а в Родопите - от обикновения смърч.

Зони на уязвимост според реалистичен сценарий за 2080 година

Според този модел почти цялата част на Североиз-

точна България, както и почти цялото Дунавско поречие, попадат в зона А. Зона Б обхваща целите Източни Родопи, Източна Стара планина, Дунавската равнина, Предбалкана, високите котловинни полета на Западна България и долините на Струма и Места. В зоните с висока степен на уязвимост се очакват значителни деградационни процеси в горските насаждения, водещи до загуба на биологично разнообразие както в растителния, така и в животинския свят. Горите в равнинните райони ще са от саванен тип или подобни на лесостепи. В Дунавското поречие ще отпаднат влаголюбиви видове като полския и белия бряст и ще намалее естествените върбови и тополови формации. В Струмската долина ще се формират субтропични сухи гори.

Зоната със средна степен на уязвимост ще е най-голяма по площ. В Източна Стара планина буковите насаждения ще стеснят силно площта си. Ще намалее участието в насажденията на редица съпътстващи видове като гива череша, брекина, шестил, обикновен явор, планински ясен и други. Във високите полета на Западна България се предвиждат промени главно в периферните части на горите. Окончателно ще отпаднат мезофилните видове и ще се засили присъствието на ксерофитите. В Източните Родопи, доминирани в момента от благуи и цер, все повече ще проникват мъждря-

нът и косматият гъб. Все по-често ще се налага подпомагане на възобновяването чрез залесяване, а на места, в които горите са в последен стадий на деградация - внасяне на индивиди с по-сухоустойчив произход.

Като цяло промените на климата в България могат да доведат до намаляване на залесената площ в зона А и отчасти в зона Б. Въвеждането на гъвкаво управление и функциониране на горската система, запазването и увеличаването на лесистостта в зони Б и В, създаването на интензивни култури за дървопроизводство и производство на биомаса, интродукцията на правилно подобрени видове, успешното прилагане на нискоствъблено стопанисване са мерки за запазване на функциите, целостта, биоразнообразието и продуктивността на горските екосистеми. Дейността на лесовъдите трябва да е свързана с преодоляване на негативните прогнози. Преди 56 млн. години мистериозно насищане на атмосферата с въглерод повишило неимоверно световните температури. Трябвало да минат над 150 000 години за абсорбирането от горите и океаните на излишния въглерод. Трябва ли човечеството отново да се сблъска с подобни катаклизми? Нека да запазим природата на красивата ни планета с разумни действия за преодоляване на парниковия ефект и насищането на атмосферата с вредни емисии.

Инж. Лидия ГОСПОДИНОВА

Промени: КАДРИ, НАИМЕНОВАНИЯ, АДРЕСИ, ТЕЛЕФОНИ

до 10.09.2012 г.

Директор на ДГС - Суворово (СИДП) е инж. Радостин ЖЕЛЯЗОВ, на ДЛС „Ропотамо“ (ЮИДП) - инж. Цветомир ГЕНОВ, на ДЛС „Воден-Ири Хисар“ (СИДП) - инж. Иван ГЛУХАРЕВ, на ДГС - Габрово (СИДП) -

инж. Тони ТОДОРОВА.

В поделенията на ЮЗДП: на ДГС - София - инж. Димитър ГУРБАЛОВ, ДГС - Белово - инж. Димчо БЕЛЕВ, ДГС - Дупница - инж. Атанас ДИМАНКОВ, на ДГС - Самков - инж. Владимир МАЛИНОВ.

Чичен Итца
Едно от чудесата на света

Wood-Mizer®
from forest to final form

За производителите
на дървени фасонирани материали
ИСТИНСКОТО ЧУДО е
Wood-Mizer

Екотехпродукт ООД
София 1186
ул. Стар Лозенски път 38
тел/факс: 02/979 17 10
тел.: 02/462 70 35, 02/963 25 59, 0899 133 110
office@ecotechproduct.com

www.wood-mizer.bg

Управление на общинските гори: правомощия, задължения и отговорности

Инж. Стойчо БЯЛКОВ - директор на дирекция „Гори и лесовъдски дейности“, г-р инж. Ценко ЦЕНОВ - началник на отдел „Недържавни гори и контрол върху дейностите в горите“ в ИАГ

След влизане в сила на Закона за горите и новата нормативна уредба се промениха принципни положения, свързани с управлението на горите, в т.ч. собственост на общини. Това са правата на собственост, съвременната регламентация на поземлените отношения, управлението на горите чрез планиране на три нива, реструктурирането на горския сектор, регламентът на управлението на общинските и частните гори, законовата рамка на залесяването, провеждането на сечи и защитата на горските територии от ерозия, облекчаването на бизнеса в горите. Регламентира се достъпът до горите, прехвърлянето на правомощия и отговорности по опазване на горите на техните собственици, въведен е регламентът за екосистемните ползи. От друга страна, анализът на управлението и стопанисването на горите, собственост на общините, показва, че са налице предпоставки те да станат важен фактор за създаване на конкурентна среда в горския сектор и да се подпомогне пазарът с необходимите количества дървесина, да спомогнат за намаляване на концентрацията на ползване от горите като цяло, да дават възможност за създаване на алтернативна заетост и подобряването на качеството на живот в селските райони.

За краткия период от възстановяването на горите някои от общините успяха да организират тяхното управление и да създадат добра основа за перспективното им развитие. Още повече, че това управление се осъществява в пазарни условия и е съобразено с конкретните регионални особености. В голям брой общини са изградени структури за управление (форми на управление) с необходимия административен капацитет и вече има достатъчен опит при взаимодействието с общинските съвети и определяне на насоките на стопанисване.

В същото време се налага да бъдат решени важни задачи, произтичащи от новия Закон за горите, свързани с преодоляването на някои негативни тенденции при управлението, стопанисването и опазването на горите - общинска собственост. В много общини не са осигурени лесовъдчи или не са приложени регламентираните в Закона за горите форми за управление - структури към общинската администрация, общински предприятия или търговски дружества, не са изготвени горскостопански планове, или не се изпълняват неотложните лесовъдски мероприятия. Налице са и пропуски при осъществяване на опазването на горите от пожари, болести и вредители, незаконни сечи.

Всичко това наложи необходимостта от мобилизиране на усилията на отговорните институции - общините като собственици, Изпълнителната агенция по горите като оторизиран орган за контрол и подпомагане, неправителствени организации, представляващи

интересите на общините, за подобряване и поддържање на добро и ефективно управление на общинските гори.

За реализиране на тези важни задачи бяха организирани работни съвещания, в които взеха участие областни управители, кметове, председатели на общински съвети, представители на ИАГ, РДГ, държавни предприятия, Асоциация „Общински гори“, специалисти и научни дейци. На тези форуми те се запознаха с целите, принципите и задачите, както и с правомощията, задълженията и отговорностите на общините при управлението на общинските гори, произтичащи от новата нормативна уредба. Анализът на досегашното управление на горите от общините очерта някои проблемни области. Например в 120 общини не се спазват задължителните изисквания на закона за формите на управление на горите и не се назначават правоспособни лица за тяхното управление, а само в 122 общини има изготвени горскостопански планове за горите. В значителна част от горските територии, собственост на общините, не се провеждат планираните лесовъдски мероприятия и не се използва ресурсът от дървесина, включително за задоволяване на нуждите на населението. Все още не е добро нивото на различните форми на сътрудничество с държавните предприятия и горската администрация. Налице са и реституционни проблеми.

На съвещанията беше подчертано, че устойчивото управление на общинските гори в съвременните условия се осъществява върху няколко основни платформи: за управление, за извършване на горскостопански дейности, за опазване на горите и за изграждане на административен капацитет.

Управлението на горските територии е нормативно регламентирано и включва създаване на структури - администрация или предприятие по Закона за общинската собственост или по Търговския закон. Изисква се изготвяне и приемане от общински съвет на Наредба за управление на горските територии. Допълнително е необходимо да се изготвят и приемат правилници за организацията и дейността и вътрешния трудов ред, когато са предприятия, договори за управление, когато се предоставя, и други необходими документи, имащи отношение към управлението. Активното участие в определянето на основните регионални приоритети за развитие на общинските (а и не само за общинските) гори при изготвяне на областните планове за развитие на горските територии може да бъде важна стъпка към приемане на основни насоки за стопанисване на общинските гори.

Съществена е ролята на общините при определяне на възможностите за устойчиво ползване на горските ресурси и за реализиране на регионалните и национални

те приоритети, в т.ч. местното население, местните ползватели/преработватели, задоволяване на собствени нужди и други. Анализът на досегашния опит показва, че е необходимо създаването на регламент в плана за работа на общинските съвети, с който да се гарантира изпълнението на произтичащите от Закона за горите задължения за своевременно разглеждане и вземане на решения по ползване на дървесните и недървесните ресурси, изпълнение на предвидените горскостопански мероприятия и други. Изграждането на капацитет за осъществяване на необходимата превантивна дейност и оперативен контрол по изпълнение на заложените проектни и планови разчети в натурално и ценово изражение е залог за успешно управление и изпълнение на всички дейности. Обсъждането и приемането на инвестиционни програми за изграждане на обекти на техническата инфраструктура, защитата на горите от ерозия, технологичното обновление са ключови за подобряване на състоянието и структурата на горите и ефективно ползване на горските ресурси.

Опазването на горите е задължение на собствениците. Разширени са пълномощия на общините както по назначаването на служители по опазването, така и по санкциониране на нарушителите - актосъставители, издаване на наказателни постановления. Опазването и защитата на горите са приоритетни за регионалните власти и затова е наложителна задачата за създаване на широка платформа и обществена нетърпимост към пожари и нарушения.

Изграждането на структури за управление автоматично поставя въпросите по поддържане на необходимия административен капацитет. Повишаването на квалификацията на специалистите и участниците в управлението е първостепенна задача. Тя може да се реализира успешно след обучение на специалисти, ръководители, общински съветници и свързани с управлението на общинските гори лица (фирми, граждани, НПО и други). С поддържане на административен капацитет се гарантира устойчиво развитие на общинските гори, създава се възможност да бъдат очертани перспективните насоки на развитие чрез формиране на реалистични регионални стратегии, планово управление и ефективно използване на горските ресурси в интерес на местните общности.

В изнесената и дискутирана на съвещанията информация се очертава ролята и функциите на двете основни фигури при управлението - лесовъд и собственик. Лесовъдът на място - регистриран за лесовъдска практика, служител на горското стопанство или общинска структура, който е най-важната фигура за устойчиво стопанисване на горите. Той е най-отговорен за прилагането на лесовъдските системи, за провеждането на природосъобразно лесовъдство и най-компетентно управление на горите.

Собственикът (общината) на гората - взема решения по своята горска собственост, но той се съобразява със

законовите изисквания и за това регистрираните лесовъди са в негова помощ чрез разяснения, информиране и консултации, за да могат тези решения да са законосъобразни и в полза на цялото общество.

В работните съвещания участниците изразиха обобщено своята позиция. В нея се казва: „Като отчитаме ролята и значението на общинските гори в контекста на съвременните цели пред горското стопанство, свързани с глобалното значение на горите, във връзка с климатичните промени и с идеята за реално прилагане на принципа за многофункционалност при тяхното

управление; възможността обществеността да вземе активно участие в управлението на горите, в т.ч. собственост на общините; своята важна роля за споделяне на отговорността по отношение на управлението на общинските гори, в т.ч. социални; задължението да се инвестира в тях, да се опазват от пожари и нарушения, както и да се повиши административния капацитет на горската и общинските администрации, се обединяваме около следната позиция:

1. Необходимо е да се изготвят и подложат на задълбочено обсъждане критерии за избор на модел за устойчиво управление на общинските гори чрез създаване на функциониращи и реални структури и устойчиви форми на управление, чиято главна задача за

напред е да се мобилизират горските ресурси - дървесни и недървесни, за просперитета и подобряване на живота на хората от регионите.

2. Необходимо е да се създаде с активното участие на всички заинтересовани страни единна обществена платформа за преодоляване на възникнали проблеми, свързани с опазването на горите, развитието на регионите и кадрово обезпечаване, усвояване на средства по Европейските програми, включително изготвяне и изпълнение на конкретни проекти.“

Представителите на общините неговусмислено изказаха становище, че имат смелост да създадат максимално експертни общински структури, които ще дадат добри резултати в по-дългосрочен период, че са за постоянен диалог с местната общественост и могат да усвояват повече европейски пари (за което трябва капацитет).

Организираните и проведени работни съвещания с ръководни и колективни органи на управление на общините, специалисти от горски структури и контролните органи реализираха поставената важна цел да бъдат запознати участниците с регламентите и изискванията на новата нормативна уредба за горите, собственост на общините за: създаване на структури/форми за управление, изработване и приемане на произтичащите от Закона за горите общински наредби; планиране на дейности в горските територии и изготвяне и утвърждаване на горскостопански планове; превенцията и борбата по опазването на горите; обучение на кадри, обучение на населението, съвместни проекти, обмен на информация.

Регионални съвещания за общинските гори

От 21 юни до 13 юли Изпълнителната агенция по горите проведе 4 регионални съвещания на тема „Управлението на общинските гори в условията на новата нормативна уредба в горския сектор“. В Стара Загора (участваха общините от области Стара Загора, Бургас, Сливен, Ямбол, Кърджали и Хасково) съвещанието се състоя на 21-22 юни. На 28-29 юни домакин на срещата, в която взеха участие общините от областите Велико Търново, Габрово, Русе, Варна, Добрич, Силистра, Търговище, Шумен и Разград, бе Велико Търново. На 5-6 юли Ловеч събра представители на общините от Ловеч, Плевен, Враца, Монтана и Видин. На 12-13 юли в Пловдив се състоя заключителното съвещание с участието на общините Пловдив, Смолян, Пазарджик, Благоевград, Кюстендил, Перник, София област и София град.

Основната цел е постигната

Законът за горите от 1925 г. определя горските територии на държавата и общините, както и на училищата, църквите и манастирите, по характеристиката на техните собственици като „обществени гори“. Или това означава, че собственикът не е конкретно физическо или юридическо лице, а обществото или част от него. Без специално да е подчертал обществения характер на горите на посочените собственици, Законът за горите от 2011 г. е възприел този принцип, като е посочил начина за избор на модела за тяхното управление. За държавните гори законодателят е определил този модел с текстове, които са елемент на самия Закон (Глава 10), а за горите на общините е оправомощил с това общински съвети с текстовете от Глава 11. Даването на правото на общините - собственици на горски територии, самостоятелно да избират модела за управлението им, е едно от най-големите достойнства на новия закон и е израз на високото доверие на законодателя към органите на местната власт, с което отговаря на един от възприетите от Европейския съюз принципи - „Европа на регионите“.

На проведения през ноември 2011 г. в Троян съвместен семинар с общините - членове на Асоциация „Общински гори“ (АОГ), и отдела за недържавни гори на Изпълнителната агенция по горите по проблемите на управлението на общинските гори бе направен обстоен анализ на процесите по изграждането на управленските структури за горите в отделните общини, както и на изработването и приемането от общинските съвети на съответните наредби, произтичащи от закона. Бе установено, че от 205 общини - собственици на гори, цялостно този процес е завършен в 97. В останалите той или още не е започнал, или е в своето начало. Този факт не можеше да не буди тревога, в резултат на която се роди идеята за провеждане на национално съвещание с главна цел да се заостри вниманието на общините към отговорностите, които произтичат от разпоредбите на Закона за горите при организацията и управлението на общинските горски територии. След обсъждане в ръководството на ИАГ Асоциацията „Общински гори“ възприе такова мащабно мероприятие да се раздели в четири съвещания и да обхване Югоизточен, Североизточен, Северозападен и Югозападен регион. Освен основният организатор - ИАГ, и партньорството на АОГ, бяха ангажирани съответните областни управители като гаранция за присъствието на всички поканени общини. В ор-

ганизацията на съвещанията участваха директорите на Регионалните дирекции по горите в Стара Загора, Велико Търново, Ловеч и Пловдив. Общо 251 участници, от които 10 областни и зам.-областни управители, 52-ма кметове и зам.-кметове, 30 председатели и зам.-председатели на общински съвети и 159 ръководители на отдели и други специалисти в общинските администрации от общо 160 общини взеха участие в съвещанията.

Освен основната тема „Управлението на общинските гори в условията на новата нормативна уредба в горския сектор“ бяха обсъдени и проблемите, възникващи при управлението на целия спектър от различните дейности, които се извършват в горските територии на общините при изпълнение на стопанските им планове. Важен резултат от съвещанията бе постигането на констатации и препоръки, приети в обобщен вариант, които ще станат основен инструмент за предстоящи действия в областта на управлението на общинските гори. Според нашите виждания общинските администрации на общините, които са в процес на организация на управлението на горите си, се нуждаят от активно подпомагане при: изготвяне на наредбата за управление на горските територии; избора на модела за управление (вида на структурната единица); осигуряването на квалифицирани кадри в областта на горското стопанство.

На национално ниво е необходимо в кратък срок да бъдат изработени, обсъдени и приети критерии за избор на един или друг вид общинска структура за управление, в зависимост от конкретните характеристики на общината и на нейната горска собственост. Изпълнителната агенция по горите, в партньорство с Асоциация „Общински гори“ и други заинтересовани организации, да засилят консултантските дейности в общините за увеличаване на административния им потенциал при организацията на управлението на общинските гори.

Широкото участие на общините в съвещанията показва, че благодарение на организацията за тяхното провеждане основната цел е постигната. Предстои упорита работа за всички, ангажирани с управлението на горските територии на общините, в интерес на цялото общество.

Инж. Тихомир ТОМАНОВ
изпълнителен директор на АОГ

Информация

Открит офис на РДГ - Варна, в Долни чифлик

За да подобри взаимодействието между институциите и административното обслужване на гражданите и юридическите лица от общини Долни чифлик, Бяла и Дългопол, Регионалната дирекция по горите във Варна на 27 юли откри офис в Долни чифлик. В помещението, предоставено от общината, е извършен ремонт с финансовата подкрепа на СИДП - Шумен. В офиса работят петима служители с лесовъдско образование, ръководени от главния горски инспектор инж. Веселин Чешмеджиев. Това е вторият офис, който открива РДГ - Варна, през тази година. Офисът се намира на ул. „Камчия“ № 11, тел./факс 05142 2039.

Колективът на РДГ - Варна, с директор инж. Никола Симеонов при откриването на офиса

Да запазим гъба по Черноморието

Четвъртият информационен семинар по проект „Запазване и възстановяване на гъбовите хабитати по Черноморието“ се проведе на 3 юли т.г. в София.

Семинарът бе открит от г-р инж. Любчо Тричков - директор на Дирекция „Проекти и международни дейности“ в ИАГ, който запозна присъстващите с проекта.

Информация за извършените дейности представи инж. Калинка Тодорова - директор на ДАС „Балчик“. Доц. Мария Броцилова от Опитната станция по гъбовите гори - Бургас, запозна присъстващите с биологичното разнообразие в долината на река Батова, а проф. Боян Роснев от Института за гората при БАН говори за здравословното състояние на гъбовите гори по Северното Черноморие.

Д-р Иво Костов от консултантската фирма „Веск консулт“ бе полезен с информацията относно възможностите за кандидатстване по програма „Life +“.

Участваха представители на Изпълнителната агенция по горите, Горската семеконтролна станция - София, Дирекцията на Природен парк „Витоша“, Министерството на околната среда и водите, Лесотехническият университет, Института за гората при БАН и екипът на проекта.

Държавното ловно стопанство „Балчик“ е основният бенефициент по проект „Опазване и възстановяване на приоритетни гъбови местообитания по крайбрежието на Черно море“. В съответствие с подписания договор с Европейската комисия общият бюджет за изпълнение на проекта възлиза на 681 831 , от когото съфинансирането на българските партньори е 170 458 (25 %).

Проектът се разработва за срок от 3 години - от януари 2011 до декември 2013 година. Свързани бенефициенти са Държавното ловно стопанство „Несебър“, Изпълнителната агенция по горите и Опитната станция по гъбовите гори - Бургас. Средствата са осигурени от финансовия инструмент „Life +“ за 2009 г., компонент „Природа и биологично разнообразие“.

Основната цел на проекта е възстановяване и дългосрочно опазване на 4 типа приоритетни гъбови хабитати и 1 храстов от българския черноморски регион. Дейностите се изпълняват в две целеви области, които попадат в защитени зони от екологичната мрежа „Натура 2000“. Това са зоните „Долината на р. Батова“ и „Емине-Иракли“. И в двете области, представляващи автентичните черноморски гъбови гори, има големи територии във влашено състояние.

С дейностите по проекта се възстановяват приоритетни гъбови местообитания на площ 1150 дка, разработва се план за действие за възстановяване и управление на тези месторастения. Целта е да се намали неблагоприятното въздействие от движението на хора и паша на животни върху част от тези територии, да се подобри пожарната безопасност в черноморските гъбови гори и възможностите за усвояване на въздушен диоксид.

Предвидено е директно от целевите местообитания да се събере репродуктивен материал - приоритетно жълди от местни гъбове, както и семена от съпътстващи гървесни видове, чиято генетична структура ще се изследва. В съответствие с резултатите от генетичните изследвания в Опитната станция по гъбовите гори в Бургас репродуктивният материал с най-високи нива на генетичната устойчивост и с най-високо качество ще бъде използван за възстановяване на естествените месторастения.

Предвижда се извършване на опростена почвоподго-

товка и засяване на гъбов жълд на площ от 950 дка, а на други 200 дка - прогълбочаване на почвата и залесяване на предварително произведени в разсадника 400 000 фиданки.

Залесяването ще допринесе за подобряване на структурата и за увеличаване на биологичното разнообразие на увредените коренни гъбови популации - от пожари и други природни бедствия, от незаконни сечи. Очакваният резултат е възстановяването на аборигенните (местните, исторически съществували по тези места) видове гъб, което ще даде защита и подслон за местните диви животни. Ще се възстанови коренната местна растителност върху терени, заети в момента от разстроени черноборови култури на площ от 120 дка в района на Емине-Иракли.

Какво е извършено и какво предстои:

- ♦ Събиране на репродуктивен материал от гъбов жълд и семена от спътници. От предвидените по проект 10 т семена през 2011 г. са събрани 6 тона. Оставащите 4 т ще бъдат събрани през есента на 2012 година. С предимство ще се събират семена от летен гъб, благуи и космат гъб, тъй като през 2011 г. плодосенето при тези видове е компрометирано.

- ♦ За целите на програмата е предвидено през 2012 г. в разсадника да бъдат произведени 400 000 фиданки от гъб и спътници, които да бъдат ползвани за залесяване на предварително подготвена почва от 200 дка и попълване на извършеното през 2011 г. залесяване.

- ♦ От планираните по програмата 1150 дка регенерация почистване на занемарени горски райони през 2011 г. е извършено почистване на площ от 598 декара. Останалите 522 дка ще бъдат почистени през 2012-2013 година.

- ♦ За 2011 г. е извършена ръчна подготовка на площ от 590 дка и механизирани почвоподготовка на площ от 200 декара. За 2012 г. за ръчна почвоподготовка остават 360 декара.

- ♦ От предвидените по програмата 950 дка през 2011 г. са засети 590 декара. През 2012 г. предстои засяването с гъбов жълд на останалите 360 декара.

- ♦ Залесяването на двугодишни гъбови фиданки е предвидено за есента на 2012 г. върху предварително подготвената през 2011 г. почва.

- ♦ По обработката през втората и третата година е предвидено отглеждането на новосъздадените култури, трикратно отглеждане на едногодишните и двукратно на двугодишните.

- ♦ През 2012 г. се предвижда изграждането на 12 км ограда за предпазване на новосъздадените култури от паша и други неблагоприятни въздействия на човешката дейност. ♣

АЛТЕРНАТИВИ ЗА ПО-ЗЕЛЕНА УТРЕ

Стотици хора от страната и региона на Габрово и Велико Търново от 13 до 15 юли участваха във второто издание на „Узана поляна фест“, който се проведе в едноименната местност, определена като географския център на България. Само участниците в програмата бяха близо 300 от 60 различни организации, занаятчийски обединения и фирми. Фестивалът представи зелените идеи в действие по проектите, финансирани по Програмата за малки проекти на Глобалния екологичен фонд, която финансира българските проекти в сферата на устойчивото развитие с над 7 млн. долара.

В изданието участваха Нона Караджова - министър на екологията и водите, Томислав Дончев - министър по управление на европейските фондове, Тая Христова - кмет на община Габрово. Те пузнаха на свобода в дива среда четири черношипи ветрушки, преминали лечение в Спасителния център за диви животни на „Зелени Балкани“ в Стара Загора (сн. 1).

Многобройните узански приключения бяха организирани в своеобразни фестивални „квартали“ - на знанието и презентациите, на детските игри, на творчески работилници, на изложението, Еко-Академия, Дзен център. Тук всеки можеше да види и да се пробва да направи домашна козметика от билки, стена и къща от глина, слама и кирпич, домашен хляб. Или да научи как да си изгради фурна, да изтъче традиционно български амулети, да направи сапун, домашни бонбони от сушени плодове, как да рециклира ежедневието си боклук в красиви и приложими предмети за дома.

Гостите на фестивала видяха как пред очите им изниква традиционна пещ за хляб, изработена от глина, в която на другия ден бе изпечен омесеният и втасал през нощта хляб с квас. Инициативата бе на Хлебната къща от Габрово (сн. 2).

Енергийнонезависима шатра бе малкото доказателство, че със слънчева енергия можем да заменим голяма част от енергоизточниците. Проектът, който представи Регионалната агенция за управление на енергията - Бургас, ще освети улиците на Балчик със слънчева енергия и се осъществява с помощта на последния транш на Програмата за малки проекти на Глобалния екологичен фонд.

Хит на фестивала бе машината за преработка на отпадъци на „Еко Метал Инженеринг“, която разпознава три вида суровини - пластмаса, метал и стъкло, и ги подготвя за рециклиране, а съвместният човек, който ги е донесъл за рециклиране, получава автоматично съответните стотинки.

Специалният кабинет „Въглеродния доктор“ на Фондация „Тайм-еко проекти“ отвори врати за участниците във фестивала, за да се прегледат, получат диагноза и разберат как да намалят вредните емисии от дейността си чрез иновативната за България технология „Екокомплект“. Благодарение на нея можете да разберете дали сте пристрастени към ненужното харчене на енергия и как това може да се промени. През „кабинета“ преминаха десетки хора и дори фирми, за да изчислят въглеродния си отпечатък и да разберат повече за възможните алтернативи.

Посетителите на „Узана поляна фест“ получиха най-важната информация за туристическите маршрути в Националния парк „Централен Балкан“ чрез интерактивна мултимедийна платформа. Пет подобни инсталации бяха разположени на ключови места в парка като част от дейностите по проект „Информационно обезпечаване и подобряване на посетителската инфраструктура в НП „Централен Балкан“.

Презентационният център на Узана се оказва важно място за споделяне на най-новата информация и изследвания в света на енергетиката, зелената икономика, климатичните промени, опазването на биоразнообразието и горите.

Със своя шатра на фестивала бе и Посетителският и информационен център на Природния парк „Българка“ - Габрово. Освен рекламни и информационни материали бяха представени местни производители от населените места на територията на парка.

На особен интерес се радваше Линда Финиган от Шотландия, която има две къщи за гости в с. Йововци и с любов и страст презентира природата, занаятите, фолклора и гозбите на този край пред чужденците.

Талисманите на фестивала бяха местните хора от селата Добърско и Горно Драглище, които, освен че демонстрираха уникален фолклор и занаяти, с присъствието си показаха, че този вид туризъм е реална и жива алтернативна форма на големите курорти, чиято полезност за местната икономика и природа става все по-спорна. Фестивалът зареди присъстващите с парти настроение с концерти на групите P.I.F., „Кайно Йесно Солнце“, формация „Тъпани и гайди“, Миленица. Фотоконкурсът „Петият елемент - това си ти“ откри нови таланти.

Научихме, че Глобалният екологичен фонд тази година се изтегля от България и от българските институции зависи дали този прекрасен фестивал ще продължи.

Янина ТАНЕВА

ПП „Златни пясъци“ - с нов информационен пункт

На 25 юли в Природния парк „Златни пясъци“ - Варна, се проведе заключителна пресконференция по приключилia 3-годишен проект „Варненски инициативи за

опазване и възстановяване на парка“. Бяха представени резултатите от проекта, които включват възстановяване на черната елша в лонгозните съобщества, подобряване на информационно-туристическата инфраструктура, изграждане и оборудване на новия заслон-информационен пункт, естетизация на сградата на Посетителския център и сцената до него, монтиране на новите архитектурни елементи - дървена площадка за орнитологични наблюдения, бариери, навеси, 25 маси с пейки, разработване на интерпретативните програми „Птиците в ПП „Златни пясъци“, „Билките в ПП „Златни пясъци“, „Пролетна магия“, изработване на „Определител на птиците в парка“, изграждане на декоративната ограда на

парка. Проектът е финансиран от Европейския фонд за регионално развитие на ЕС, кохезионния фонд на ЕС и от държавния бюджет на България чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013“, като безвъзмездната помощ е 889 143 лева.

В м. Аладжа манастир официално бе открит новият „Заслон - информационен пункт“ (сн. 1). Лентата бе прерязана от изпълнителния директор на ИАГ инж. Бисер Дачев (сн. 2), в присъствието на зам.-областния управител инж. Славчо Славов, директора на парка инж. Юлия Тумбаркова и директора на РДГ - Варна, инж. Никола Симеонов.

Йордан КОСТАДИНОВ

Нова защитена местност в ПП „Персина“

Природният парк „Персина“ - Белене, може да се похвали с още една територия под защита - през 2012 г. със заповед на министъра на околната среда и водите е прекаатегоризирана буферната зона на поддържан резерват „Персински блатата“ в защитена местност „Персин“, с територия 5513 хектара. Тя се намира на о-в Персин, най-големият български дунавски остров.

Паркът е единствен по поречието на Дунав и е уникален за България, обявен е за защитена територия през декември 2000 година. Обхваща землища от три дунавски общини - Никопол, Белене и Свищов с обща площ 21 762.2 ха, която включва резерватите „Милка“ и „Китка“, разположени на едноименни острови, поддържан ре-

зерват „Персински блатата“, защитените местности „Персин“, „Персин - Изток“, разположени в източната част на о. Персин, „Кайкуша“ - блато в южната част на парка, и „Плавала“ до Никопол.

Поддържан резерват „Персински блатата“ е обявен през 1981 г. с цел запазване на типичните дунавски блатата и характерна растителност, заедно с населяващите ги колонии от рибарки, чапли, корморани, чайки, диви патници и гъски. Общата му площ е 385.2 ха и включва четири блатата „Песчинско“, „Мъртво“, „Старото блато“ и „Дулова бара“. „Персински блатата“ е влажна зона с международно значение, рай за блатните птици, гнездовище на немия лебед, уникално есенно сборище на черния щъркел за страната.

Даниела КАРАКАШЕВА
ст. експерт „Връзки с обществеността“ в ДПП „Персина“

Денят на река Дунав

Бъди активен, защити реките!

За поредна година Дирекцията на Природен парк „Персина“ отбеляза Деня на река Дунав на 29 юни. Празникът се осъществи с участието на Община Белене.

Денят на река Дунав се празнува за 9-ти път, след като през 2004 г. в София бе подписана Международната конвенция за опазване на река Дунав. Над 81 млн. жители в 14 държави празнуват на този ден като част от голямото Дунавско семейство.

Дунав минава през 10 държави в Европа (през 4 европейски столици), която я прави „най-международната“ река на стария континент. Тя е втората по големина след Волга. В Деня на река Дунав в ПП „Персина“ се включиха над 400 гости, чието празнично настроение не беше помрачено от силното слънце и високите температури. Мероприятието започна с изрисуването на най-гългата рисунка на река Дунав с тебещир пред Посетителския център на парка, в което участваха над 150 деца от различни възрастови групи заедно със своите родители.

Празникът продължи с концерт под надслов „Заедно за по-чиста река“, в който се включиха мажоретният състав към СОУ „Д. Дебелянов“ - Белене, с ръководител Надя Йорданова, петокласничката Ивелина Искъррова от ОУ „В. Левски“, вокална формация „Персина“ при НЧ „Христо Ботев - 1892“ и формация „Успех“ към ПГЯЕ „М. С. Кюри“, с ръководител

Мая Ангелова.

По време на концерта всички присъстващи можеха да напишат желание, което да завържат за балон и да изпратят по течението на Дунав. Народно поверие гласи, че ако си пожелаеш нещо над вода, желанието ти се сбъдва.

В края на програмата доброволци от публиката пуснаха балони и гълъби с пожелания за по-чиста река, здраве, дълголетие и щастие.

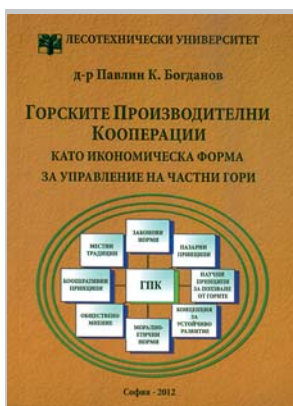
Денят на река Дунав продължи с дискотека под звездите, която допринесе за доброто настроение и усмивки на публиката.

Празникът отправя посланието да обичаме и пазим реката, която носи живот.

Даниела КАРАКАШЕВА

Нови книги

Павлин К. Богданов. Горски производителни кооперации като икономическа форма за управление на частни гори. София, 2012 г., Лесотехнически университет, 280 стр.

Управлението и стопанисването на горите - частна собственост, възстановена със закон през 1997 г. и предимно гребноплощна и разпокъсана, е актуален проблем на днешното време. Д-р Павлин Богданов ус-

пешно запълва празнина в кооперативната теория за тези гори у нас. Той се спира на историческия аспект и проучва предимствата на горскопроизводителна кооперация като форма за ефективно управление на горския ресурс понастоящем. Книгата съдържа три глави - Методологична и практикоприложна защита на кооперацията като форма на икономическа организация, Гората като специфичен агент на производството за горовладелската кооперация и Експериментални проучвания върху частното горовладение в България, както и ценни приложения.

За информация: 0887 373 049

90 000 фиданки залесени в четири природни парка по проекта

Близо 90 000 фиданки, изцяло местни видове, са залесени през пролетта в четири природни парка - „Врачански Балкан“, „Българка“, „Сините камъни“ и „Витоша“ с цел възстановяване на горските местообитания, които са защитени зони от Европейската екологична мрежа „Натура 2000“. Залесяването е извършено в рамките на проект „Опазване и възстановяване на 11 типа природни местообитания край реки и влажни зони в десет защитени зони в българските гори“ на „Life +“. Той се реализира от Изпълнителната агенция по горите, десет природни парка, структури на агенцията и WWF.

Тази година на територията на ПП „Врачански Балкан“ - Враца, бяха залесени 2500 фиданки от черна топола и бяла върба на площ 23 дка в ДГС - Мездра (СЗДП). Фиданките са осигурени от Тополовото стопанство в Пазарджик. Чрез залесяването с тези видове се цели възстановяване на крайречните гори в региона. През следващата година ще бъдат залесени още 330 фиданки от вида черна елша.

На обща площ от 106 дка в ПП „Българка“ - Габрово, бяха залесени 53 800 фиданки от черна елша, върба и планински ясен. Целта е също възстановяване на крайречни гори. За възстановяване на склоновите гори са използвани бук, зимен гъб, явор и сребролистна липа.

В рамките на проекта в ПП „Сините камъни“ - Сливен, на 3 дка в района на яз. „Асеновец“ са залесени 750 фиданки от бяла върба. Целта е възстановяване на крайречно местообитание, характерно за реки и влажни зони в Южна България. Освен това в м. Даулите тази година са залесени и 16 дка с 3000 фиданки от явор и 8000 от бук.

На обща площ от около 100 дка на територията на ПП „Витоша“ - София, са залесени 19 722 клекови фиданки. Лесовъдските мероприятия са проведени в землището на с. Чуйпетлово. Целта е възстановяване на мочурните гори. През есента на миналата година пак в този район бяха залесени 835 фиданки от бяла върба, които са част от крайречните гори в Южна България.

Предвидената лесовъдска грижа за новозалесените гори през годината е трикратно отглеждане.

Донор на проекта „Опазване и възстановяване на 11 типа природни местообитания край реки и влажни зони в десет защитени зони в българските гори“ е програма „Life +“, която е финансов инструмент за околна среда на Европейския съюз.

Продължителността му е от януари 2010 г. до юни 2014 година. Общата стойност е 1 236 834 евро, в т.ч. 615 199 евро съфинансиране от ЕС. Очакваните резултати са премахване на чужди гървесни видове на обща площ от 76.5 ха, възстановяване на 80 ха природни местообитания чрез залесяване с местни видове и храсти и 1.4 ха - с характерни растителни видове. В проекта е заложено опазването на чувствителни местообитания чрез поставяне на специализирани съоръжения като огради, скари, мостчета и туристически кътове на обща площ от 240.6 ха с цел ограничаване на човешкото въздействие. Предвидено е и почистване на площ от 97.5 хектара.

Бенефициенти по проекта са Изпълнителната агенция по горите, WWF, дирекциите на десетте природни парка, както и Семеконтролната станция в София и Тополовото стопанство в Пазарджик.

Яна СЪБЕВА

Бакстрейд ЕООД -
официален вносител
на горски кранове
и форвардери с марките
HIAB, Jonsered и **Loglift**.

Осигурен сервиз и резервни
части. Доставка на
ротатори и грайфери за
трупни Kinshofer, Jonsered
и Loglift.

За контакти:
тел: + 359 2 9627217,
+ 359 887 390047
e-mail:
buckstrade@buckstrade.com
www.hiab-bg.bg

АТОН - ГРАДИНАТА НА БОГОРОДИЦА

Манастирът „Св. Пантелеймон“

(Продължение от миналия брой)

Нашият маршрут бе през билото на планината към манастира „Ватопег“. Разстоянието между Зографския и Ватопегския манастир може да се измине пеша за 3 часа, но ние тръгваме с предоставения ни от игумена на Зографския манастир Амвросий малък четириместен автомобил с висока проходимост, който ще ни изкачи нагоре до билото на планината, на около 4 километра. Така спестяваме вървенето по стръмния автомобилен път, с много серпантини и завои, по който трябваше да се изкачваме час и половина. От билото започваме да се спускаме пеша по стръмна пътека с много остри завои. От време на време пред нас се разкрива морето и крайбрежието. Вече е късна есен и не може да се усети цялата прелест на заобикалящата ни природа, дърветата са обезлистени и птиците са замлъкнали задъгво, чак до пролетта. Но въпреки това денят е слънчев, приятната емоция от преживяното прави слизането по-бързо. При всички пресечки с други пътеки и пътища има указателни табели, насочващи в желаната посока. Така е и по другите пешеходни маршрути в Света гора. Слизайки по стръмната пътека, за два часа пристигаме в района на манастира „Ватопег“. Това спускане по южните склонове на Атонската планина дава възможност на пешеходците да се запознаят с релефа на планината, растителността и да обгър-

нат с поглед все по-добре очертаващите се брегове на Агриатическо море и красотата на залива, в който е разположен Ватопегският манастир. Той е посветен на Благовещение Богородично. Основаването му е датирано между 927 и 985 година.

Ватопегският манастир многократно е бил нападан, разграбван и разрушаван от пирати, кръстоносци и униати. С мощната подкрепа на императори, царе и православни християни се е въздигал от руините и през целия период на съществуването си е заемал второ място в йерархията на атонските манастири. Окончателно е възстановен и значително благоустроен през XVI-XVII век. През целия повече от двестагодишен период, през XVIII, XIX и XX в., са изградени нови постройки, които имат многоъгълна защитна форма около един голям двор, застлан с плочи. Съборната манастирска църква е във византийски стил от X век. Първоначалните ѝ стенописи са от XIV в. и носят характерните черти на Македонската живописна школа. В храма са съхранени някои уникални мозайки от византийско време. Тук се намират и някои изключително ценни реликви като Честният пояс на Св. Богородица, редки преносими икони, църковни одежди и църковна утвар - забележителни произведения на изкуството и архивът на манастира. Манастирската библиотека е богата на ценни ръкопи-

си и печатни издания.

На „Ватопег“ е подчинен гръцкият скит „Св. Димитър“ и руският скит „Св. Андрей“, където се помещава Атонската академия. Извън стените си манастирът притежава 27 келии и 10 колиби. Около манастира се намират значителни площи, на които се отглеждат земеделски култури, и много овошни градини. Мощна електростанция с генератор, работещ на мазутно гориво, захранва манастирския комплекс денонощно с електроенергия. В манастира постоянно се извършват ремонтни и обновителни дейности, насочени главно към подобряване на бита на монасите и гостите на светата обител.

В края на 2011 г. гръцкият манастир „Ватопег“ има 170 монаси и 120 работници.

Светата обител се свързва с хубав автомобилен път с намиращия се съвсем наблизо, на по-малко от 400 м, пристан. От манастира с постепенно изкачване и много серпантини, на около 15 км по-високо в планината, с преодоляване на височина от 450 м, се стига до Карей. Има данни, че през средните векове Ватопегският манастир е бил български. Смята се, че допреди 300 години в Атонската планина шест от манастирите са били български. Това сега се разказва тихомълком от по-възрастните монаси в Зографския манастир, чиято библиотека или книгохранителницата на „Ватопег“ съхраняват исторически

данни за това. Дали са били шест, или по-малко, навярно историците в близките години ще ни кажат точно. Едно обаче е сигурно, че Хилендарският манастир, сега притежание на монаси от сръбска националност, допреди 250 години е бил български и негов игумен е бил монахът от пиринското село Банско, известен по цялата земя като проигумен Паусий Хилендарски.

Понастоящем осемкилометров автомобилен път свързва манастира с пристана на брега на морето.

Манастирът се намира в неголяма котловина, покрита със зеленина, в североизточната част на полуострова. Първите исторически данни за съществуването и наименованието му са от 1169 година. Император Алексий III утвърдил със златопечатна грамота основаването на тази обител през 1198 година. И досега манастирът се радва на мощната поддръжка на сръбската държава. След големи пожари през 1722, 1891 и 2001 г. манастирът е възобновен и въпреки продължаващите ремонтни и реставрационни работи, се радва на своя разцвет. Съборната църква на манастира „Въведение Богородично“ е изградена по византийския светогорски модел. Първоначалните ѝ стенописи са покрити с нови от 1803 година.

Хилендарският манастир се смята за един от най-богатите на реликви, а библиотеката му съдържа огромен брой ръкописни и печатни гръцки и славянски книги и много свитъци с изключително висока историческа стойност.

За нас, българите, изключителна ценност представлява килията, в която е живял, творил и написал значителна част от своята „История славянобългарска“ великият патриот отец Паусий Хилендарски. До входа на килията сега има поставена паметна плоча, която напомня на всички поклонници и гости на манастира за ония времена, когато тук се е съхранила историята на един велик български род. Освен основните манастирски постройки той разполага с три добре запазени метоха и няколко келии в столицата Карея и около самия манастир.

Хилендарският манастир е достоен пример за други източноправославни народи как една света обител, пострадала тежко от пожари, с мощната и навременна подкрепа на държавата бързо се изправя от пепелищата и заема своето място сред останалите светогорски манастири.

Хилендарският манастир е на четвърто място по Атонската класи-

фикация.

Не мога да не отделя внимание и на първия от тях, който се е появил на този полуостров, както и най-големия в днешно време. Манастирът „Великата лавра“ се намира на югоизточния край на полуострова, върху платото на един хълм, на 160 м надморска височина. Това е най-старият манастир в Света гора. Основан е през 963 г. от Атанасий Атонски с паричната подкрепа на неговия приятел император Никуфор Фока. Преживял е години на разцвет, подем и упадък, след жестоки нападения от страна на пирати, разбойници, кръстоносци и униати. С мощната подкрепа на патриарсите от Константинопол, на руските царе и дунавските княжества успял да си възвърне първото място сред останалите светогорски манастири. Той е огромен по своите размери и от всички страни е заобиколен от крепостни стени и кулата на Цимиски. Съборната църква е посветена на Благовещение Богородично. Храмът е изографисан от големия за онези времена критски зограф Теофан през 1535 година. Освен съборната църква, манастирът има много параклиси вътре и извън стените си, както и голям брой келии. Сред забележителностите на „Великата лавра“ се включват фиалата за водосвет, която е най-голямата на Света гора, манастирската трапезария с изключителни стенописи на критските зографи, короната и връхната греха на император Никуфор Фока, както и най-богатата библиотека на Света гора.

Под юрисдикцията на „Великата лавра“ са три скита, между които най-голям и богат е този на Св. Ана на брега на морето, от южната страна на полуострова, както и редица селища, намиращи се в югозападната част.

Руският манастир „Св. Пантелеймон“ заема 19-о място в Атонската класификация. Гледан отдалеч, манастирският комплекс има вид на малък град. Моето скромно мнение е, че това е най-големият манастир на Света гора, въпреки че някои гръцки автори сочат „Великата лав-

Изглед към Ватопедския залив

Манастирът „Ватопег“

Манастирът „Великата лавра“

ра“ на първо място по големина и възможности за настаняване на монаси и гости.

Разположен е на малък, но много красив залив, на самия бряг на Адриатическо море, веднага след манастира „Ксенофон“ и много добре се вижда от преминаващите малки туристически кораби. Това е последният манастирски комплекс разположен на брега на морето, малко преди да се пристигне с плавателни съдове до пристанището Дафни. На днешното си място манастирът се появява през 1765 година. Преди това се е намирал на около два километра понагоре в планината и исторически те находки показват, че датира от края на X век. Руските монаси пре-

обладават и фактически завземат манастира след 1497 г., когато Русия се освобождава от монголско иго. В своята история манастирът е преживял големи икономически затруднения и бил принуден да разпродаде значителна част от имуществото си. Владетелите на Молдова и Влашко го подкрепили и оказали значителна финансова помощ. Руските монаси окончателно го заселили през 1875 г. и избрали свой игумен. Оттогава богослуженията започнали да се изпълняват на руски и гръцки. Руските царе предоставяли значителни финансови средства за укрепването и разширението на манастира.

Съборната църква е построена през периода 1812-1821 година. Тя е изписана със стенописи на руската живописна школа. Камбанарията над фасадата се извисява внушителна и неповторима. В трапезарията на

Църквата в Карей

Светата община, Карей

манастира може да се нахранят наведнъж над 800 души. Руският манастир „Св. Пантелеймон“ се откроява от останалите светогорски манастири със своите шестетажни сгради с цветни куполи, които правят впечатление отдалеч. В него има възможност да бъдат

настанени около 1000 монаси и двойно повече гости. В изпълнение на разпоредбите на Атонската харта и гръцката институция, която следи за изпълнението ѝ, за един ден в манастирите в Атонската планина се допускат до 110 посетители, от които 100 трябва да бъдат източноправославни християни и до 10 души от други вероизповедания. Разрешителните позволяват престой на Света гора най-много до четири дена с три нощувки. При конкретни случаи, като празничен ден на някой от манастирите, разрешителни се издават и за два дена с една нощувка.

Според атонските предания в началото жените са имали достъп до Света гора. Забраната дошла, когато Плакидия, гъццърята на император Теодосий Велики, връщайки се от Рим, решила да посети Ватопедския манастир на Света гора, който бил изграден благодарение на даренията на нейния баща. Когато императорският кораб акостирал във Ватопедския залив, тя била посрещната с големи почести. С молитвено благоговение тя се приближила до храма и с погърчтана скромност не пожелала да влезе в църквата през главния вход, а направила това през северния. Когато била вече в притвора, изведнъж я поразил гласът на Пресвета Богородица, идващ от нейната икона: „Защо си тук? Тук живеят монаси, а ти си жена, защо даваш повод на врага да воюва с престъпни помисли? Нито крачка напред! Отдалечи се, ако искаш добро за себе си!“. Поразена от страх, императорската гъццъря се оттеглила от обителта и Света гора. В памет на това събитие тя издигнала храм на Свети великомъченик Димитър. Светите атонски отци законоположили, че от този момент нататък нито една жена няма да проникне в тайните на атонското сподвижничество, което се изпълнява свято и досега.

През последните години Европейският съюз упражнява силен натиск върху атонските монаси да отменят забраната за посещение на жени в Света гора с мотив „премахването на една хилядолетна дискриминация“. Съпротивата от страна на атонските монаси е решителна, в

Скит „Св. Ана“

Уранополис

този смисъл е и категоричното становище на Светото събрание в Карей.

Дафни е малкият пристан, разположен в най-източната част на Атонския полуостров, в който пристигаме за около 30 минути от Карей, за да отплаваме към Уранополис. Тук акостират фериботите, с които пристигат или отпътуват поклонници и гости на манастирите, както и много работници в строителството и отглеждането на земеделски култури.

В Дафни има десетина двуетажни постройки, в които са разположени няколко магазина за сувенири и заведения за хранене. Тук, на самия бряг, където е кеят, има малка канцелария, откъдето се купуват билетите за отплаване срещу представяне на разрешителното за присъствие в Света гора.

Пътуването от Дафни до Уранополис продължава 1 час и 40 минути и е едно приятно преживяване покрай самия южен бряг на полуострова, където се открива хубав изглед към малка част от манастирите, скитовете и келиите, разположени в най-ниските части на планината. В Света гора всичко е много лично и несравнимо преживяване. Само тук човек може да надникне в пространства, които по никоя друг начин не може да усети и да види!

Инж. Георги ПЕТРУШЕВ

Хоризонтален лентов банциг **Wood-Mizer LT20**

Надежен помощник, който не изисква голяма инвестиция

Днес искаме да ви разкажем за банцизите от серията Wood-Mizer LT20. Тези машини са предназначени за средни по размер предприятия, които преработват около 100-150 куб. метра дървесина на месец. Такива са например цеховете за производство на мебели, горовладелските кооперации и земеделските стопанства. Машините са много подходящи и за тези, които работят самостоятелно, разбичвайки дървесина на ишлеме.

От една страна, банцизите LT20 се отличават с висока надеждност: компанията Wood-Mizer дава 2-годишна гаранция за основните възли от оборудването. От друга страна, серията LT20 не изисква голяма инвестиция, която я прави подходяща дори за начинаещи предприемачи.

Особеностите на банцизите LT20 са:

- **Икономичност.** За разбичването на дървесината Wood-Mizer използва тясна и тънка банцигова лента. Тя прави разрез с дебелина едва 2 мм, за разлика например от циркулярния трион, който „изяжда“ по 6 мм на всеки ряз. Това означава, че по-малко полезна дървесина се превръща в отпадък, и че от всеки труп могат да се получат повече дъски. Освен това тясната и тънка лента не се нуждае от мощни двигатели, което означава, че банцигът LT20 спестява не само дървесина, но и енергия.
- **Основен двигател.** Машините от серията LT20 могат да бъдат с електрически 11 kW, дизелов 22 к.с. или бензинов 25 к.с. двигател.
- **Електронно устройство за задаване на дебелината.** С негова помощ операторът задава дебелината на дъската от пулта за управление и машината автоматично се настройва за разбичване на дадения размер.
- **Манипулиране на трупите.** По желание на собственика машината LT20 може да се оборудва с ръчна лебедка и ръчна хидравлична помпа за манипулиране на трупите, но също така може и с хидравлична система от хидравлични повдигащи ролки, хидравличен товарач на трупите, хидравлични обръщачи и притискачи.

Банциг на колела

Ако предпочитате да работите сред природата, а не в някой офис, обичате пътешествията и общуването с хората, то тогава мобилният банциг LT20 е отличен избор, защото с тази машина могат да се извършват дървообработващи услуги на място при клиента или в гората. Тази машина може да се тегли с автомобил. След пристигане на място са необходими само 20 минути, за да се настрои оборудването.

През 30-годишната си история фирма Wood-Mizer е продала над 50.000 лентови банцига, като повечето от тях са именно мобилни версии на машините.

Банциг LT20В за работа в цеха

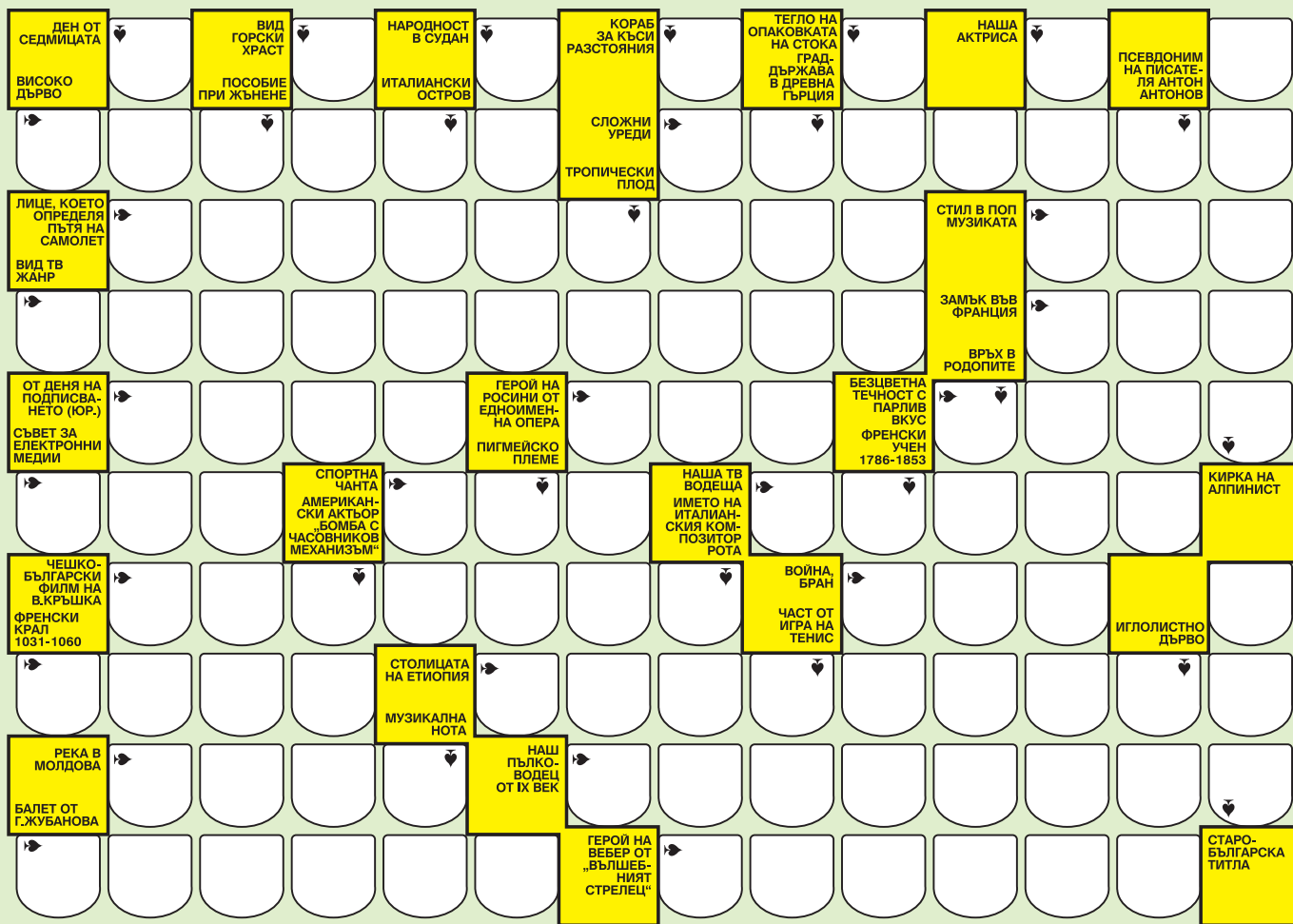
Ако разбичването на дървесината се провежда стационарно, един от най-изгодните варианти е нискобюджетният банциг LT20В. Главната особеност на този модел е рамата, която осигурява лесен монтаж, експлоатация и модулна конструкция, която позволява увеличаване на дължината на разбичване. При тази машина манипулирането на трупите е ръчно и се осъществява с помощта на натоварващи рампи.

Разбира се, напоследък съвременните дървообработващи предприятия правят избор в полза на механизацията и предпочитат банцизи LT20 с хидравлично манипулиране на трупите. Но ако във вашия регион има достатъчно работна ръка, машината LT20В е подходящо и нескъпо решение.

Както виждате, от серията LT20 можем да предложим оптимален вариант машина за всяко дървообработващо предприятие - и по функционалност, и по цена. Обадете се и заедно ще обсъдим възможностите и плановете за вашето дървообработващо производство, използвайки целия си опит, за да ви помогнем при избора на най-подходящото оборудване на пазара - по цена, качество и сервизно обслужване.

Представител на Wood-Mizer в България
Екотехпродукт ООД
София 1186

ул. „Стар Лозенски път“ 38
тел/факс: 02/979 17 10
тел.: 02/462 70 35, 02/963 25 59, 0899 133 110
e-mail: office@ecotechproduct.com
www.wood-mizer.bg

РЕЧНИК: АКАНАТ, АМИЛ, БИЕН, ЛИНОСА, ОНЕГАВОН

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 06-07/2012:

ВОДОРАВНО: Галактика, Рибар, Ир, Вир, Рокли, Нинова, Кака, Алан, ТА, Ака, Каравана, Колан, Ра, Вот, Ларин, Водопади, Вар, Накит.

ОТВЕСНО: Дарина Такова, Лирик, Ротор, Раб, Натал, Каро, Авалон, Отрова, Анапа, Калан, Рак, Акил, Акариди, Ариана, Анит.

Самораспяци

В жегата старият горски бай Нено Балканджията към комшията:

- Киро, искаш ли една легена биричка?

- И още питаш?!

- Не питам, гавря се.

- Знаете ли какво е това инерция? - шегувал се в кръчмата бай Нено.

- Не.

- Ето жегата свърши, но организъмът продължава да иска по пет бутилки бира на ден.

Бай Нено вече е „на ти“ с компютъра и сяда да посърфура в мрежата.

- Булка, иска парола! Ти ли сложи паролата на компютъра?

- Да.

- И каква е?

- Датата на нашата сватба.

- Ама че си проклета!

Влиза директорът в една от стаите на горското и гледа на масата пиене, мезета, всички пушат.

- Аз нали забраних да се пие и пуши на работа!

Бай Нено, като по-трезвен, се обръща:

- Абе, шешефе,...че кой работи?

- Изглежда, че много съм се напил - оплаква се млад колега на стария горски. - Абсолютно всичко ми се вижда двойно. Какво да направя?

- Ами затвори си едното око!

- мъдро го съветва бай Нено.

ЕВРОПЕЙСКИ ПАРИ
ЗА БЪЛГАРСКОТО СЕЛО

МОДЕРНО ЗЕМЕДЕЛИЕ С ЕВРОПЕЙСКИ ПАРИ

Без ограничения на финансовата помощ за създаване на горски култури и поддържане на горски територии

По **Мярка 223** "Първоначално залесяване на неземеделски земи" могат да кандидатстват физически лица, фирми, собственици на неземеделски земи с площ над 0,5 ха, общини с неземеделски земи с площ над 1 ха, сръжжавни ловни стопанства, дирекции на национални паркове и научноизследователски горски стопанства с площ над 1 хектар.

enrd.ec.europa.eu

МИНИСТЕРСТВО НА
ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ

Допълнителна информация и помощ можете да получите на www.prsr.government.bg

Програма
за развитие на
селските райони
(2007-2013)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

Европейски земеделски
фонд за развитие на
селските райони:
"Европа инвестира
в селските райони"

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД

**София 1797, ж.к. „Младост“ - 2
бул. „Андрей Ляпчев“ 72
тел: 02 /8099411,
факс: 02 /8099413,
www.husqvarna.bg
e-mail: info@husqvarna.bg**